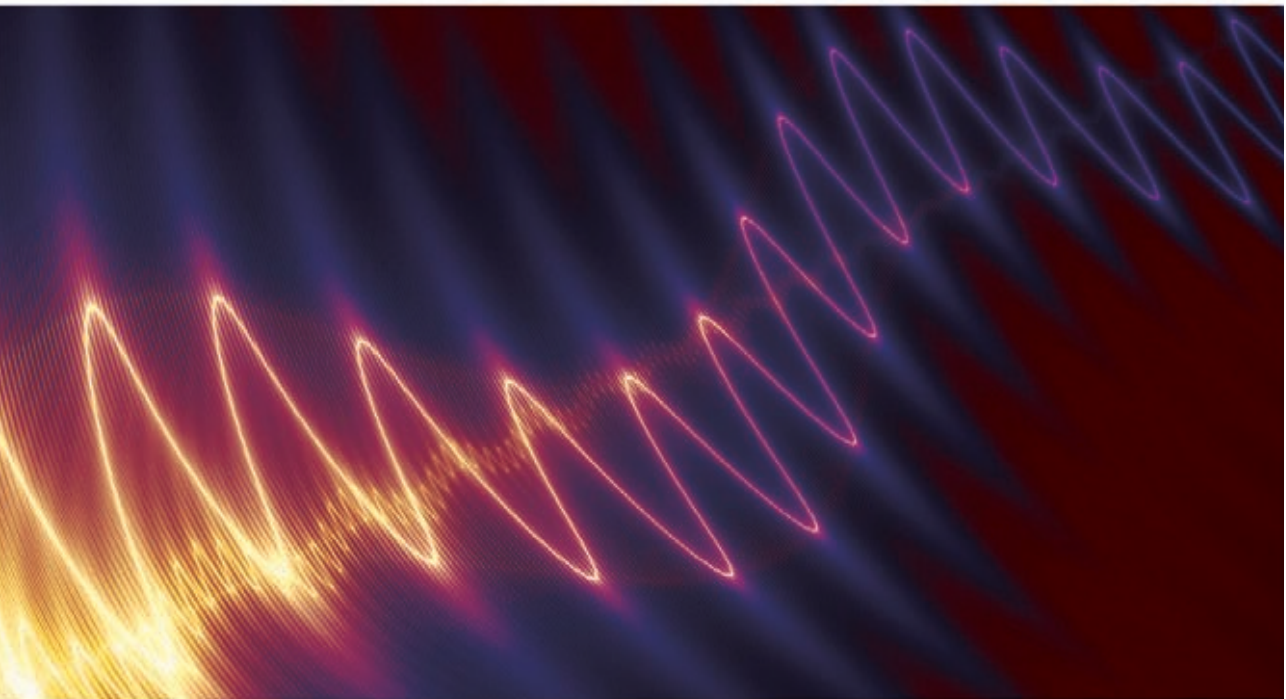

CENTAR ZA
DEMOKRATSKU
TRANZICIJU

IZVJEŠTAJ O RADU

2012. godina

C E N T A R Z A
D E M O K R A T S K U
T R A N Z I C I J U

Izvještaj o radu

2012. godina

Navođenje i korišćenje materijala i informacija iz ovog izvještaja u neprofitnim publikacijama ili sredstvima javnog informisanja, a u svrhu informisanja građana, kao i korišćenje za druge nekomercijalne svrhe, dozvoljeno je, uz obavezno navođenje izvora i vlasnika autorskog prava.

Korišćenje materijala u bilo koje druge svrhe nije dopušteno bez prethodnog odobrenja vlasnika autorskog prava (Centar za demokratsku tranziciju – CDT).

CDT ne odgovara za naknadna tumačenja informacija objavljenih u ovom izvještaju.

SADRŽAJ

I	UVOD	4
II	UPRAVLJANJE	7
	1. Skupština CDT-a	7
	2. Upravni odbor	8
	3. Nadzorni odbor	8
	4. Izvršni odbor	8
	5. Osoblje CDT-a	9
	6. Organizaciona shema	11
	7. Razvoj internih procedura organizacije	12
	8. CDT i mediji	13
	9. Principi i smjernice rasta i razvoja u 2013. godini	15
III	PROGRAMSKA OBLAST: DEMOKRATIJA	19
	1. Novac i politika.....	19
	2. Regionalne aktivnosti	24
	3. Izbori 2012	26
	4. Integracije	33
	5. Istinomjer.me	38
IV	PROGRAMSKA OBLAST: DOBRO UPRAVLJANJE	40
	1. DURBIN	41
	2. Otvorene Institucije	46
	3. Partnerstvo Otvorenih Vlada	49
	4. Ostale aktivnosti	50
V	PROGRAMSKA OBLAST: ISTRAŽIVANJA	52
	1. Razvoj Istraživačkog centra u 2012. godini	52
	2. Najznačajnija istraživanja u 2012. godini.....	53
VI	PROGRAMSKA OBLAST: CIVILNO DRUŠTVO	46
	1. CSO Sustainability Index za 2012. godinu	56
	2. Status NVO	57
	3. Sprovođenje uredbe o javnim raspravama i saradnja sa nevladinim sektorom.....	57
	4. Strategija razvoja nevladinog sektora	58
	5. Jačanje kapaciteta NVO.....	59

VII INFORMACIONE I KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE	61
1. Uloga IT-a u internom funkcionisanju CDT-a.....	61
2. Veb sajt CDT-a - www.cdtmn.org	62
3. Projektni veb sajt-ovi	63
4. Socijalne mreže	65
5. Izdavaštvo	66
VIII MEĐUNARODNA SARADNJA	67
1. Međunarodne konferencije, seminari i studijske posjete	67
2. Međunarodne posmatračke misije	70
IX PRAXIS D.O.O.	71
1. O Praxisu.....	71
2. Istraživanja javnog mnjenja	72
3. Usluge dizajna i pripreme za štampu	73
4. Izdavaštvo	73
X PRIHODI I RASHODI CDT-A	74
1. Prihodi CDT-a u 2012. godini.....	75
2. Rashodi CDT-a u 2012. godini	77

NAZIV PUBLIKACIJE

Izveštaj o radu Centra za demokratsku tranziciju - 2012. godina

IZDAVAČ

Centar za demokratsku tranziciju (CDT)
VII Omladinske bb,
81000 Podgorica, Crna Gora
Tel: +382 20 207 070, 207 071
Tel/fax: +382 20 207 072
E-mail: cdtmn@t-com.me
www.cdtmn.org

ZA IZDAVAČA

Dragan Koprivica

ŠTAMPA

Golbi d.o.o. Podgorica

TIRAŽ

100 primjeraka

I UVOD

Poštovane građanke i građani,

Pred vama je Godišnji izvještaj o radu Centra za demokratsku tranziciju (CDT) za 2012. godinu. Izvještaj pripremamo svake godine sa ciljem da informišemo javnost o programskim aktivnostima ali i o finansijskom poslovanju organizacije. Izvještaj pripremamo i zbog toga što su transparentnost u radu i odgovornost prema građanima vrijednosti koje javno zastupamo i pokazujemo svojim primjerom.

U 2012. godini zalagali smo se za transparentnije finansije političkih partija, bolje informisanje građana o evropskim i NATO integracijama, ali i pokušali da na interesantan način skrenemo pažnju društva na jedan veoma značajan problem – problem političke odgovornosti. Upravo ne-

dostatak te odgovornosti prepoznajemo kao ključni problem, jednako ispoljen u svim sferama crnogorskog društva.

Takođe, bavili smo se pitanjem dobrog upravljanja, odnosno potrebom da naše državne institucije postanu svjesne važnosti implementacije ovih principa u svom radu. Ti principi upućuju na ponašanje vlasti koje ima za posljedicu povećanu odgovornost u društvu, stalno učešće javnosti u procesima donošenja i izvršenja odluka, kvalitetno mjerenje učinaka vlasti, stvaranje društva koje karakterišu otvorenost u vršenju javnih poslova, stvaranje nepristrasnih i profesionalnih službenika i uspostavljanje vladavine prava. Istraživanje koje smo o ovom problemu uradili u 2012. godini otvorilo je veliki broj pitanja kojima ćemo se baviti u 2013. godini.

Nastavili smo razvoj našeg Istraživačkog centra sa ciljem da istraživanja budu kvalitetnija, ali i dovoljno konkretna da se na osnovu njih vlastima mogu ponuditi argumentovane alternative za rješavanje problema kojima se bavimo.

Korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija (ICT) za ostvarivanje veće transparentnosti institucija je i u 2012. ostao jedan od glavnih ciljeva organizacije, a godinu je obilježilo stvaranje regionalne mreže organizacija koje koriste ICT za promovisanje demokratije, odgovornosti, ali i participacije građana u donošenju odluka. Intenzivirali smo učešće organizacije na socijalnim mrežama i interno povezivanje zaposlenih koristeći savremene tehnologije.

Status, transparentnost, ali i finansiranje NVO-a bili su u našem fokusu kada je u pitanju bavljenje problemima civilnog društva.

U svemu ovome, nijesmo zapostavili razvoj naše organizacione strukture i administrativnih procedura. Iz 2012. godine izlazimo kao organizacija koja ima zaokružen sistem procedura koje se tiču funkcionisanja svakog segmenta organizacije. Naša interna pravila uspostavila su više nivoa kontrole realizacije budžeta, a Nadzornom odboru ponudila i mjesečne izvještaje o kontroli finansija. Našim internim pravilima zaštitili smo prava svakog zaposlenog, čak i više od onoga što propisuje naše pozitivno zakonodavstvo.

U toku 2012. godine direktno smo komunicirali sa više hiljada građana, a dobra saradnja sa medijima je omogućila da se naše poruke prenesu do onih sa kojima nijesmo imali prilike da se sretnemo. Dodatnu snagu našim akcijama dala je i podrška međunarodnih institucija koje imaju predstavništva u Crnoj Gori, ali i fondacija koje su podržale naš rad.

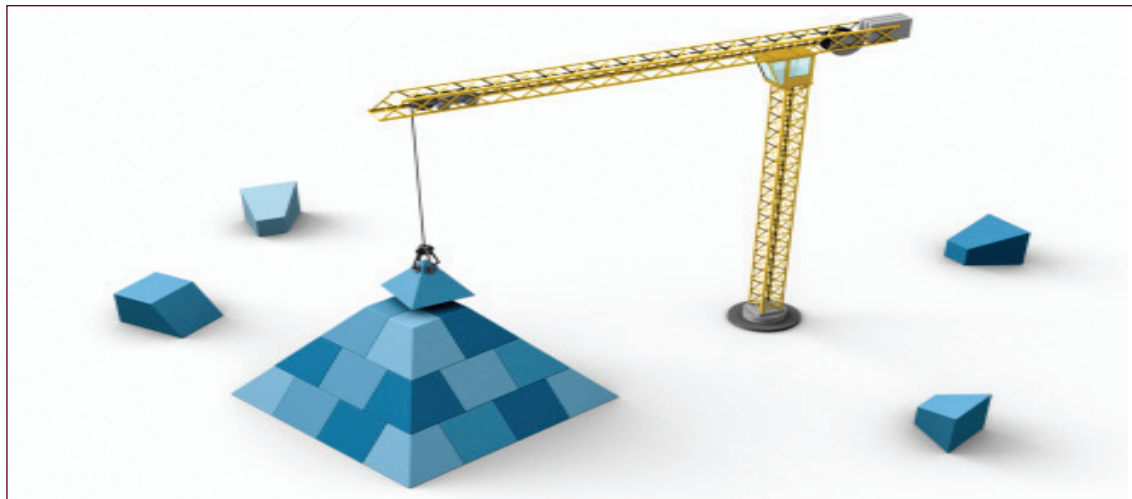
Nivo razvoja na kome se CDT nalazi krajem 2012. stavlja nam u obavezu da taj razvoj nastavimo i da, kroz građanski aktivizam, damo svoj doprinos u zahtjevnom poduhvatu izgradnje Crne Gore kao organizovane, demokratske i pravedne države.

Srdačno Vas,

CDT Tim

II UPRAVLJANJE

1. Skupština CDT-a

Skupština CDT-a zasijedala je jednom u toku 2012. godine u okviru redovnog zasijedanja predviđenog Statutom. Ovo zasijedanje je održano 11. maja 2012. godine. Glavna tačka dnevnog reda bio je Predlog Godišnjeg izvještaja o radu CDT-a za 2011. godinu, koji je jednoglasno usvojen od strane prisutnih članova Skupštine.

Na dan 31. decembar 2012. godine Skupština je imala 28 članova, i to: Dragan Koprivica, Milica Kovačević, Blažo Crvenica, Milivoje Krivokapić, Bojan Baća, Ana Kovačević-Kadović, Tatjana Koprivica, Milovan Papić, Stanko Đuričić, Darko Blagojević, Milanka Jokanović, Ana Peković, Nataša Drčelić, Tamara Bulajić, Katarina Jović-Martinović, Marija Mirjačić, Biljana Pejović,

Dorđije Brkuljan, Damir Krpuljević, Dražen Žujović, Aida Ramusović, Milana Čabarkapa, Bojan Spaić, Marina Božović, Bojan Božović, Ivana Drakić, Biljana Jovanović i Zoran Rakočević.

2. Upravni odbor

Aktivan rad Upravnog odbora nastavljen je i u 2012. godini. Upravni odbor je radio u istom sastavu kao i u prethodnoj godini: Milica Kovačević (predsjednica), Tatjana Koprivica (potpredsjednica), Aida Ramusović, Bojan Baća i Bojan Božović. U toku 2012. godine održano je 12 sastanaka, na kojima su razmatrana pitanja od važnosti za funkcionisanje organizacije. Upravni odbor je nastavio sa davanjem preporuka i donošenjem odluka iz svoje nadležnosti, koje su implementirane kroz rad Izvršnog odbora.

3. Nadzorni odbor

Nadzorni odbor je održao dva zasjedanja u toku 2012. godine. Pored pitanja iz svoje nadležnosti, Nadzorni odbor je nastavio sa unapređivanjem funkcionisanja, započetim prethodne godine. Odbor je radio u sastavu: Bojan Spaić (predsjednik), Tamara Bulajić (potpredsjednica) i Katarina Jović-Martinović.

4. Izvršni odbor

Izvršni odbor je nastavio sa praksom svakodnevnih sastanaka i direktne komunikacije sa zaposlenima. Ova praksa se pokazala uspješnom, čime je unaprijeđeno rukovođenje organizacijom. Izvršni odbor je radio u sastavu: Dragan Koprivica (predsjednik), Milana Čabarkapa (potpredsjednica) i Milivoje Krivokapić. Sredinom 2012. godine, umjesto Milivoja Krivokapića za člana Izvršnog odbora izabran je Blažo Crvenica i u tom sastavu je odbor nastavio sa radom.

5. Osoblje CDT-a

U toku 2012. godine u CDT-u je bilo zaposleno ukupno 18 osoba i to po ugovoru o radu (8), ugovoru o djelu (4) i ugovoru o volonterskom radu (6).

Osoblje CDT-a u 2012. činili su: Dragan Koprivica – Izvršni direktor, Milica Kovačević – Predsjednica, Biljana Pejović – Generalna sekretarka, Milana Čabarkapa – Zamjenica izvršnog direktora, Blažo Crvenica – Član izvršnog odbora za kontrolu finansija i IT, Bojan Baća – Koordinator za istraživanja, Đorđije Brkuljan, Ivana Drakić, Biljana Jovanović, Milovan Papić - projekt koordinatori, Bojan Tešić, Iva Simonović, Andrej Šepelj, Nataša Jovanović, Selma Rastoder, Jelena Čabarkapa – stažisti volonteri.

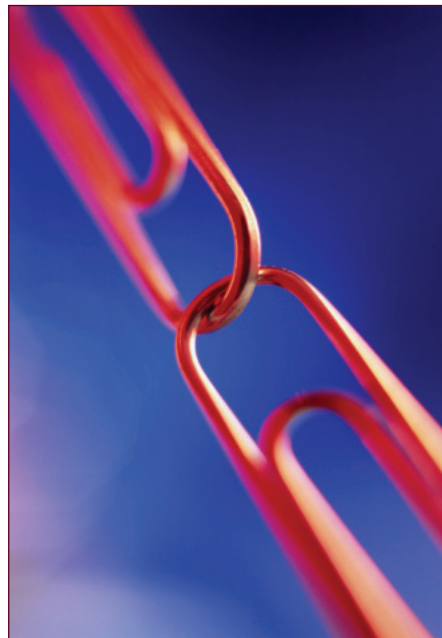
Do juna 2012. pripravnički staž u CDT-u je odrađivala Biljana Jovanović na poziciji asistentkinje program koordinatora, a nakon toga je nastavila rad u svojstvu Projekt koordinatorka.

Bojan Tešić, inženjer elektrotehnike, angažovan je kao stažista - volonter u IT sektoru CDT-a.

Iva Simonović, Andrej Šepelj, Nataša Jovanović, Selma Rastoder i Jelena Čabarkapa su angažovani od novembra 2012. kao volonteri u okviru Info centra o evroatlantskim integracijama, na period od šest mjeseci.

Formirana je i posebna redakcija projekta Istinomjer. Tim istinomjera u 2012. godini sačinjavali su urednik Duško Vuković, koordinator projekta Milovan Papić i novinarka Ana Bogavac.

Osim stalno zaposlenih i volontera, CDT je sarađivao i sa spoljnim saradnicima na različitim projektima (eksperti, treneri, konsultanti, koordinatori projekata, asistenti, istraživači). Tokom 2012. godine angažovano je preko 30 spoljnih saradnika.

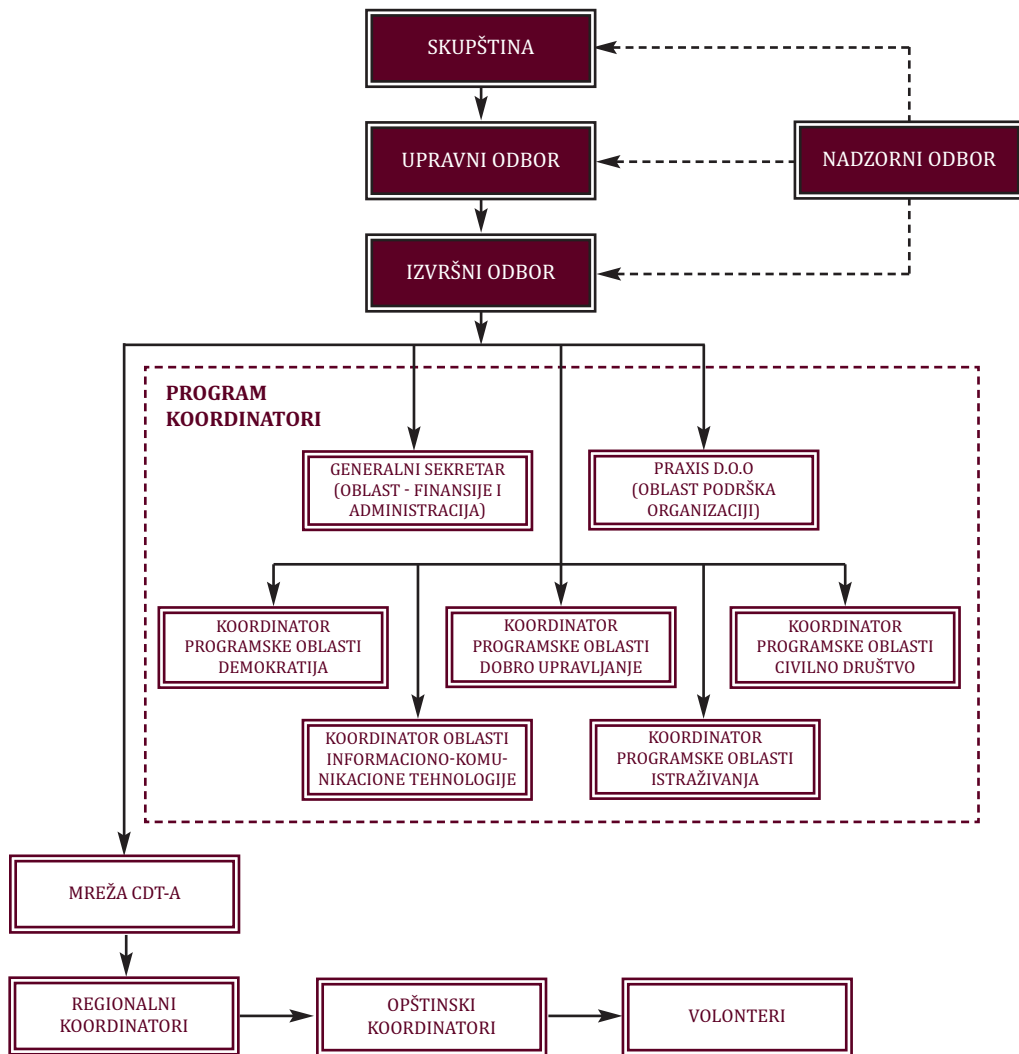

Od novembra 2012. godine CDT je počeo sa pripremom nove sistematizacije radnih mjesta i opisa poslova, u skladu sa novim načinom rada i programskim potrebama. Za svako radno mjesto određen je pripadajući koeficijent složenosti koji služi kao osnova za obračun zarada zaposlenih u CDT-u. Po novoj sistematizaciji radnih mjesta, Izvršni direktor predstavlja i zastupa organizaciju, donosi odluke o programskom i finansijskom upravljanju organizacijom, predsjedava Izvršnim odborom u čijem sastavu su još i zamjenik izvršnog direktora i član izvršnog odbora za kontrolu finansija. Predsjednik CDT-a zadužen je za predstavljanje i zastupanje organizacije, kreiranje programske politike, predsjedavanje Upravnim odborom. Najvažnije nadležnosti Generalnog sekretara CDT-a obuhvataju finansijsku, pravnu i administrativnu koordinaciju, finansijsko planiranje i izvještavanje, upravljanje ljudskim resursima.

Koordinaciju programskim oblastima CDT-a vrše Program koordinatori, koji su zaduženi za planiranje programskih aktivnosti i razvoja, aktivan rad i komunikaciju sa projekt koordinatorima u svojoj programskoj oblasti, kao i komunikaciju sa medijima, mikro i makro okruženjem. Osim ovih, novom sistematizacijom radnih mjesta predviđene su i pozicije: asistent generalnog sekretara, asistent projekt koordinatora i tri kategorije savjetnika, u zavisnosti od referenci i potreba organizacije.

6. Organizaciona shema

7. Razvoj internih procedura organizacije

7.1. *Finansijsko-administrativne procedure*

Od januara 2012. u CDT-u su uvedene nove finansijsko-administrativne procedure, koje odgovaraju potrebama organizacije i u skladu su sa međunarodnim standardima. Administrativne procedure obuhvataju oblasti: praćenje otvorenih konkursa, priprema predloga projekata, realizacija projektnih aktivnosti, izvještavanje donatorima, interna komunikacija tima, eksterna komunikacija, arhiviranje dokumenata.

Finansijske procedure obuhvataju oblasti: planiranje priliva i odliva sredstava, nabavke, zahtjevi za isplatu, zahtjevi za prenos sa računa CDT-a, finansijsko izvještavanje, knjigovodstvo.

U sklopu novih finansijsko-administrativnih procedura usvojeni su interni formulari CDT-a koji se koriste u svakodnevnom radu organizacije, uz obavezno poštovanje procedura koje propisuje donator svakog pojedinačnog projekta.

U junu 2012. godine, finansijsko osoblje CDT-a prošlo je obuku USAID-a o finansijama, administraciji i internoj kontroli. U novembru 2012. godine, eksperti USAID-a posjetili su CDT, izvršili uvid u finansijsko-administrativno poslovanje organizacije i izuzetno pozitivno ocijenili naše interne procedure.

Interne finansijsko-administrativne procedure CDT-a, biće sastavni dio novog pravilnika o radu, koji je završen u decembru 2012. godine i prosljeđen Upravnom odboru na razmatranje i usvajanje.

7.2. *Procedure kontrole*

7.2.1. *Finansijska kontrola*

Finansijska kontrola u CDT-u se obavlja na tri nivoa. Prvi nivo kontrole obavlja Generalni sekretar i riječ je o provjeri usklađenosti zahtjeva za isplatu sa budžetima projekata. Sljedeći nivo kontrole obavlja Izvršni odbor. On se sastoji u pripremi sedmičnih zahtjeva za prenos sredstava sa računa CDT-a. Ove zahtjeve priprema Član izvršnog odbora za kontrolu finansija, a prenos sa računa CDT-a odobrava Izvršni direktor. Treći nivo finansijske kontrole vrši Nadzorni odbor uvidom u mjesečne finansijske izvještaje CDT-a.

7.2.2. Kontrola implementacije projektnih aktivnosti

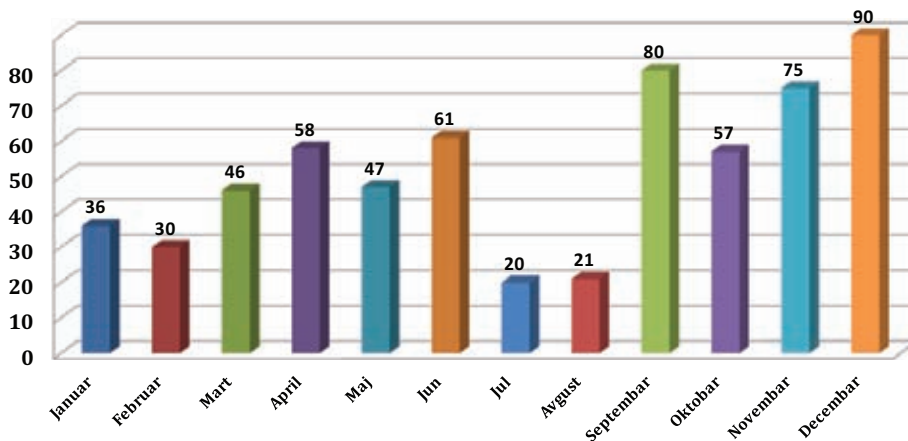
Kontrolu implementacije projektnih aktivnosti obavljaju koordinatori projekata u saradnji sa Generalnim sekretarom i koordinatorima programa. Od decembra 2012. godine u interne procedure CDT-a uvršteno je mjesečno planiranje projektnih aktivnosti i troškova. Mjesečni plan je instrument koji daje sve neophodne informacije o troškovima i aktivnostima u okviru svakog pojedinačnog projekta, garantuje uspješnu implementaciju projektnih aktivnosti i realizaciju budžeta projekata.

8. CDT i mediji

U 2012. godini nastavljeno je interesovanje medija za projekte i aktivnosti CDT-a. Tako, u arhivi medija za 2012. godinu možemo naći 621¹ pominjanje CDT-a dok je u 2011. godini taj broj iznosio 455.

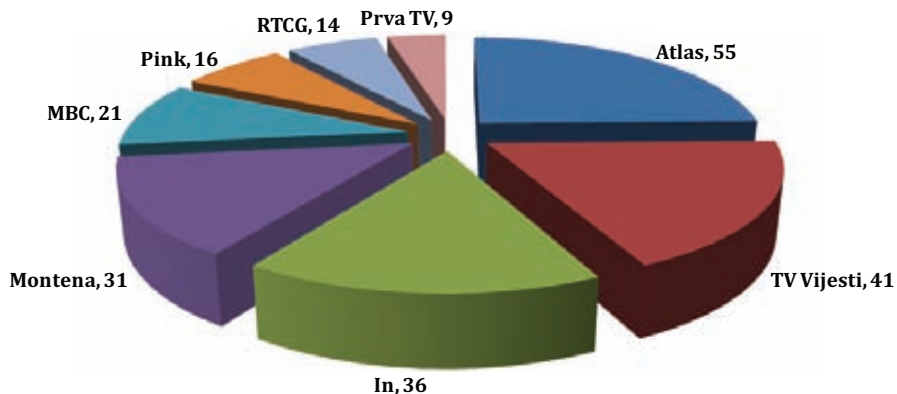
U 2012. godini predstavljenost po mjesecima izgledala je ovako:

CDT u medijima u 2012. godini (621)

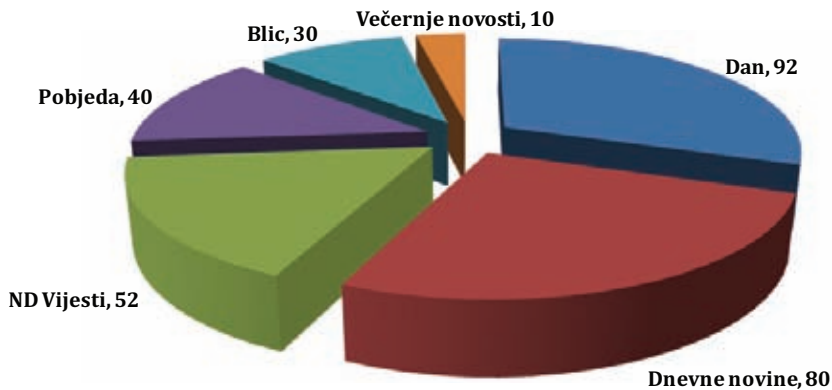

¹ U ovu cifru nijesu uračunati oni nastupi koje arhiva medija ne registruje. Po internoj evidenciji CDT-a takvih nastupa ima oko 100.

Predstavljenost CDT-a na TV stanicama (197)

Predstavljenost CDT-a u dnevnoj štampi (216)

Takođe, pored pojavljivanja na crnogorskim televizijama i u štampanim medijima, informacije o našim aktivnostima objavljujivane su na internet portalima i radio stanicama.

Specifičnost medijskog nastupa CDT-a u 2012. godini bila je i stvaranje posebnog brenda kroz projekat Istinomjer.me. Od septembra do decembra 2012. godine objavljeno je 27 članaka o ovom projektu. Informacije o Istinomjeru građani su mogli čitati u pet dnevnih novina (Vijesti, Dan, Dnevne novine, Pobjeda i Blic). Tri TV kuće s nacionalnom pokrivenošću (Atlas, Vijesti i Montena) napravile su šest priloga o nalazima Istinomjera u svojim informativnim emisijama. Tri novinska portala (Vijesti, CDM, PCNEN) objavila su 20 članaka o analizama Istinomjera. Web brojač najpopularnijeg novinskog portala Vijesti pokazuje da je 12 članaka koje su objavili pogledalo oko 60.000 čitalaca.

Analizirajući ove cifre možemo konstatovati da smo sa uspjehom ispunili plan medijskog predstavljanja i da su naše poruke uspjele doći do građana i zainteresovanih strana.

9. Principi i smjernice rasta i razvoja u 2013. godini

Nivo razvoja organizacije koji smo postigli u 2012. godini uslovio je potrebu za novim načinom organizacije oblasti rada CDT-a. To je prije svega prouzrokovano potrebom za širenjem pojedinih programskih oblasti, ali i specijalizacijom unutar pojedinih oblasti. U 2013. godini rad CDT-a biće fokusiran na sljedeće teme:

- Oblast - Finansije i administracija
- Programska oblast – Demokratija
- Programska oblast – Dobro upravljanje
- Programska oblast – Civilno društvo
- Oblast - Informaciono- komunikacione tehnologije (ICT)
- Programska oblast - Istraživanja (Istraživački centar)
- Oblast – Podrška organizaciji (Praxis)

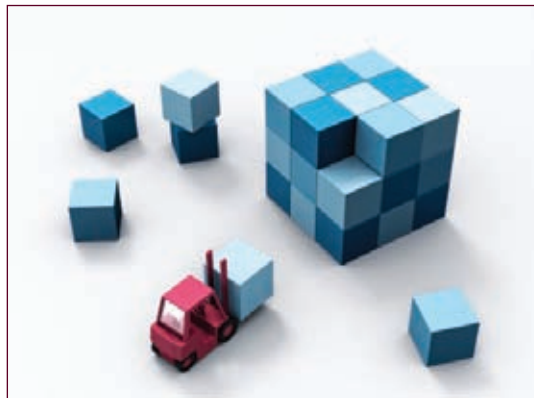
Iz strategije razvoja CDT-a od 2010. do 2013. godine izdvajamo osnovne smjernice razvoja organizacije i ciljeve koje namjeravamo realizovati u 2013. godini:

Oblast - Finansije i administracija će se razvijati na način da ćemo, prije svega, usvojiti izmjene Pravilnika o radu CDT-a u pravcu kreiranja novih opisa poslova koji su prilagođeni novoj organizacionoj shemi. Takođe, u cilju kvalitetnijeg planiranja finansija organizacije, planiramo dodatno usavršavanje planova bruto i neto zarada i godišnjeg operativnog i programskog budžeta organizacije. Dalje, nastavićemo sa usavršavanjem internog sistema za kontrolu realizacije budžeta, ali i izvještaja kojima se ta kontrola dokumentuje. U 2013. godini počinjemo planiranje izrade softvera koji će omogućiti objedinjavanje kompletnog finansijsko - administrativnog sistema CDT-a. Nastavljamo razvoj ove oblasti kako bi ostali jedna od najtransparentnijih NVO u državi.

Programsku oblast - Demokratija potrebno je razvijati u pravcu razvoja dosadašnjih projekata. Nastavićemo sa projektima koji se bave problemom političke neodgovornosti u društvu. Takođe, nastavljamo da se bavimo problemom finansiranja političkih partija kroz zalaganje za bolja zakonska rješenja, ali i bolju implementaciju postojećih pravila. Takođe, želimo aktualizovati ovaj problem i na regionalnom nivou kroz saradnju sa partnerima koji se njime bave. Nastavljamo zalaganje za bolju informisanost građana i veću transparentnost procesa EU i NATO integracija. Plan je da se u 2013. godini detaljnije bavimo problemom zloupotrebe državnih resursa u partijske svrhe.

Programsku oblast - Dobro upravljanje ćemo razvijati u pravcu rješavanja problema koje smo identifikovali kroz projekat monitoringa implementacije principa dobrog upravljanja na državnom nivou - DURBIN. Prije svega pažnju ćemo usmjeriti na kreiranje dokumenta koji će napraviti presjek najznačajnijih problema identifikovanih u DURBINU ali i mogućih pravaca (opcija) i preporuka za rješavanje tih problema. Fokus će, takođe, biti na problemu e-transparentnosti državnih institucija. Cilj je da ovu temu afirmišemo na državnom, ali i regionalnom nivou. Budući da je u 2013. godini stupio na snagu novi Zakon o slobodnom pristupu informacijama, značajan dio našeg rada u ovoj oblasti biće vezan i za ovo pitanje. Planiramo da se fokusiramo i na transparentnost rada lokalnih uprava. Kroz svaku od ovih aktivnosti zalagaćemo se za poboljšanje kvaliteta i kvantiteta participacije građana Crne Gore u procesima donošenja odluka.

Programsku oblast - Civilno društvo potrebno je usmjeriti u pravcu provjere kako se primjenjuje novo zakonodavstvo koje reguliše status NVO-a. Jedan od prioriteta će biti nastavak zalaganja za transparentnu podjelu i trošenje sredstava koja NVO-i dobijaju od poreskih obveznika. Takođe, planirali smo da kroz naše članstvo u Savjetu statističkog sistema iniciramo izradu adekvatne statistike o NVO-ima koja bi imala za cilj poboljšanje statusa NVO-a u Crnoj Gori. CDT će nastaviti sa učešćem u radnim tijelima koja su povezana sa navedenim programskim oblastima. Takođe, uzećemo učešće u izradi nove Strategije o saradnji NVO-a i Vlade. Razvoj ove oblasti ići će i u pravcu pomoći drugim organizacijama da izgrade svoje kapacitete u različitim poljima rada.

Oblast ICT će se razvijati u tri pravca. Prije svega, u 2013. godini, cilj nam je da otpočnemo projekte koji se tiču korišćenja ICT-a za povećanje transparentnosti institucija i participacije građana na državnom i lokalnom nivou. Takođe, zalagaćemo se za početak uvođenja koncepta otvorenih podataka u rad crnogorskih institucija. Cilj je i nastaviti umrežavanje sa organizacijama iz regiona i iz EU koje se bave ovim temama. Drugi pravac razvoja pretpostavlja nastavak razvoja našeg veb sajta, informacionog sistema za interno funkcionisanje organizacije, kao i razvoj naše Facebook i Twitter mreže. Takođe, radićemo na poboljšanju sigurnosti kompletnog sistema, ali i na korišćenju savremenih hardverskih rješenja u radu organizacije.

Kroz projekat podrške razvoju istraživačkih, organizacionih i komunikacionih kapaciteta organizacije koji realizujemo u saradnji sa Think Thank Fundom iz Budimpešte, u 2013. godini značajno ćemo unaprijediti rad **Istraživačkog centra**. Prvi put će se za razvoj istraživanja pripremati godišnji planovi rada različitih segmenata ove oblasti. Biće urađen plan istraživanja, napravljene liste istraživača sa kojima smo sarađivali, ali i onih koje namjeravamo da pozovemo na saradnju. U toku godine biće održana i obuka o pripremi i pisanju kvalitetnih policy dokumenata. Takođe, pojačaćemo naše kapacitete zagovaranja za rješenja koja nudi naš Istraživački centar. Plan je da u 2013. godini pripreмимо minimum 5 policy dokumenata koji tretiraju različite teme.

U oblasti - Podrška organizaciji nastavljamo sa razvojem naše kompanije Praxis Montenegro doo. U 2013. godini Praxis će nastaviti da posluje u okviru istraživačke i logističko-organizacione djelatnosti, kroz sprovođenje anketa i razvijanje metodologija koje još uvijek nijesu zastupljene u našoj zemlji. Praxis tim će ponuditi nova i savremena rješenja pri izradi veb sajtova i na taj način uvesti kompaniju u sferu poslovanja koja je još uvijek u razvoju. Dalje, razvijaćemo pružanje usluga dizajniranja i pripreme za štampu. U 2013. planirali smo i izradu veb sajta kompanije Praxis doo. Nastavićemo sa kontinuiranom obukom CDT-ovog tima o svim potrebnim pitanjima, kako bismo ostvarili jedan od najvažnijih ciljeva iz trogodišnjeg strateškog plana i prerasli iz „tradicionalne organizacije“ u „organizaciju koja uči“.

Ove smjernice su konkretizovane u godišnjem i mjesečnim planovima rada. Pored programskih i finansijsko-administrativnih aspekata, ovi planovi u sebi sadrže i načine komunikacije CDT-a sa okruženjem.

III PROGRAMSKA OBLAST: DEMOKRATIJA

1. Novac i politika

1.1. Monitoring poštovanja Zakona o finansiranju političkih partija

Finansiranje političkih partija bilo je u 2012. godini u fokusu rada CDT-a, značajnim dijelom kroz praćenje primjene novog Zakona o finansiranju političkih partija (u daljem tekstu: ZFPP), u okviru projekta „Novac i politika - Crna Gora i region“, koji je finansirala Balkanska zadužbina za demokratiju (BTD). Svojim djelovanjem u oblasti finansiranja političkih partija, CDT je nastojao ne samo da ukaže na nepravilnosti, već i da predloži moguće načine otklanjanja problema u praksi, uz isticanje zahtjeva za visokim standardima postupanja prije svega nadležnih organa, a onda i samih partija.

DONATOR

Novi ZFPP uveo je nekoliko značajnih novina, od kojih možemo izdvojiti:

- obavezu objavljivanja petnaestodnevni izvještaja o donatorima za vrijeme predizborne kampanje;
- zabranu zapošljavanja u državnim organima od dana raspisivanja do dana održavanja izbora, kao i
- obavezu Državne revizorske institucije (u daljem tekstu: DRI) da sprovede reviziju godišnjih izvještaja o prihodima, imovini i rashodima, kao i godišnjih završnih računa političkih partija.

Iako je sami ZFPP u određenoj mjeri ostao nedorečen, ipak je postavio značajno više zahtjeve u odnosu na raniji zakon prema političkim partijama (naročito u domenu izvještavanja), a i prema nadležnim organima, pogotovo prema DRI. CDT je stoga pratio u kom su obimu političke partije i nadležni organi uspješno odgovorili na zahtjeve novog ZFPP, uz konstantno pozivanje na punu primjenu zakona.

1.1.1. Sprovođenje ZFPP-a kroz donošenje podzakonskih akata

Sami početak primjene novog ZFPP-a, kroz donošenje odgovarajućih podzakonskih akata, nije ocijenjen kao pozitivan. Naime, već u januaru 2012. godine DIK-a je donijela Uputstvo o sadržini izvještaja o prilogima pravnih i fizičkih lica političkim partijama u toku izborne kampanje i Pravila o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilogima političkim partijama. Obrazac za izvještaj o donacijama fizičkih lica izostavio je svaki element potreban za identifikaciju donatora, osim njegovog ličnog imena. DIK-a je ovakvim obrascem propustila da obaveže političke partije da preciznije identifikuju svoje donatore među fizičkim licima u toku izborne kampanje, i time nadležnim organima onemogućila da kontrolišu rad političkih partija. Pozivajući se na zaštitu podataka o ličnosti, DIK-a je ovim obrascem isključila i javnost iz procesa kontrole finansiranja političkih partija.

S druge strane, Pravila o načinu obračunavanja i izvještavanja o nenovčanim prilogima političkim partijama, ostavila su veliki prostor za zloupotrebe. Zakonom je propisano da se nenovčani prilozi partija obračunavaju prema tržišnoj vrijednosti i prijavljuju kao prihod. DIK-a je svojim podzakonskim aktom u značajnoj mjeri odstupila od zakonske norme i propisala da se nenovčani prilozi obračunavaju kao razlika između plaćene cijene za

produkt ili uslugu i tržišne vrijednosti istih, samo ako je ta razlika veća od 30%. Ovakvim rješenjem je partijama praktično omogućeno da ostvaruju popuste do 30%, a da to ne prijave kao nenovčane priloge i da se to ne smatra favorizovanjem partija u odnosu na druge potrošače, što je neprihvatljivo.

Ministarstvo finansija je u martu donijelo Pravilnik o obrascu Godišnjeg izvještaja o prihodima, imovini i rashodima političke partije i Uputstvo o obrascu izvještaja o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava za izbornu kampanju. Ovi akti su stupili na snagu 28. marta i donijeli su izvjesna unapređenja u odnosu na ranije obrasce. Međutim, ovako kasno donošenje obrazaca napravilo je probleme kod obaveze podnošenja godišnjih izvještaja o imovini, prihodima i rashodima političkih partija.

Bitna obaveza ZFPP-a odnosila se i na političke partije, odnosno donošenje odluka o visini članarina za tekuću godinu. Sve partije su bile dužne da to učine do 31. januara, kao i da te odluke dostave DIK-i kako bi ih objavila na

PARTNERI

svojoj internet stranici. Rok je od 37 partija ispoštovalo samo njih 13. Nakon reagovanja CDT-a, to je učinilo još 11 partija, ali je u konačnom i dalje 13 partija bilo bez donijetih odluka o visini članarine.

1.1.2. Transferi partijama na lokalnom nivou

Jedan aspekt praćenja sprovođenja ZFPP-a odnosio se na lokalni nivo, odnosno na transfere sredstava lokalnih budžeta političkim partijama koje su u lokalnim parlamentima. U nekoliko navrata CDT je ukazivao na nepoštovanje rokova za transfer sredstava partijama u pojedinim opštinama, ali bez pozitivnih rezultata.

U neformalnoj komunikaciji sa nadležnim sekretarijatima u opštinama, nekad i kroz zvanične odgovore, CDT je dobijao informaciju da opštine nemaju dovoljno sredstava za finansiranje tekućih obaveza, te da je to razlog neisplaćivanja. S druge strane, od nekih opština je odgovor dobijen tek nakon nekoliko upućenih dopisa nadležnim sekretarijatima, ili tek nakon pisanja glavnim administratorima, kao drugostepenim organima.

1.1.3. Godišnji izvještaji o imovini, prihodima i rashodima političkih partija za 2011. godinu

Obaveza političkih partija da podnesu godišnje izvještaje o prihodima, imovini i rashodima, kao i završne račune za 2011. godinu, dobila je novu dimenziju uvođenjem DRI u postupak revizije tih izvještaja. ZFPP propisuje da ovi izvještaji moraju biti predati DRI do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, a da obrasce izvještaja propisuje Ministarstvo finansija.

Međutim, potrebni obrasci Ministarstva objavljeni su u Službenom listu Crne Gore tek 27. marta i stupili na snagu dan kasnije, ostavljajući tako političkim partijama tri dana da pripreme izvještaje na važećim obrascima (obrasci koji su ranije postojali, stupanjem na snagu novih, nisu više mogli biti korišćeni). U ovakvoj situaciji, od ukupno 37 političkih partija koje su u tom trenutku bile registrovane u Crnoj Gori, tražene izvještaje podnijelo je njih 20, pri čemu veći dio na nevažećim obrascima. Od parlamentarnih partija, njih šest je podnijelo izvještaje na nevažećim obrascima. CDT je ukazao na nedostatke u izvještajima koji su uočeni analizom, prije svega na odstupanje od forme izvještaja, mijenjanje forme kako bi se izbjeglo

navođenje preciznih informacija, pa čak i na velika neslaganja u unijetim podacima. Novi izvještaji tražili su informacije o strukturi rashoda i vrijednosti nepokretne imovine, kao i podatke o članarini i priložima pravnih i fizičkih lica. Na osnovu podataka datih u izvještajima, odnosno zbog njihove nepreciznosti, nije se mogao izvući precizan zaključak o realnom finansijskom stanju partija. Međutim, ključni problem predstavljao je formalnopravni aspekt izvještavanja, odnosno kršenje rokova i nepodnošenje izvještaja na valjanim obrascima. Težina kršenja ove obaveze ogleđa se u tome što je Ministarstvo finansija tada u obavezi da obustavi isplatu sredstava partijama koje su prekršile ZFPP. Ipak, do sankcionisanja nije došlo, a to su kasnije javno predočili i predstavnici DRI istakavši da se radi o prvoj godini primjene novog ZFPP-a, i da su zbog toga odlučili da djeluju više edukativno prema partijama i da ih poduče na koji način da u punoj mjeri odgovore na zahtjeve zakona.

DRI je, nakon održanih parlamentarnih izbora u oktobru 2012. godine, objavila izvještaj o reviziji pomenutih izvještaja partija, u kojem je ukazala na niz utvrđenih nepravilnosti:

- da partije ne vode poslovne knjige na jedinstven način;
- da država partijama plaća poslovne prostorije ili im ustupa državnu imovinu za obavljanje djelatnosti;
- da partije nemaju uspostavljen sistem interne kontrole;
- da je kod partija u značajnoj mjeri prisutno gotovinsko poslovanje, što je nedopustivo i mora da bude praćeno odgovarajućom dokumentacijom;
- da se sredstva namijenjena za rad partijama iz budžeta države i lokalnih samouprava često ne uplaćuju samo na glavni račun partije i da se prekoračuju zakonom propisani iznosi;
- da partije koriste pozajmice od fizičkih lica kao vid finansiranja ili sredstva namijenjena za redovan rad koriste za finansiranje izborne kampanje;
- da partije prihoduju više od 90% sredstava iz budžeta države i lokalnih samouprava, pa ih to preporučuje da se uvrste u obveznike primjene Zakona o javnim nabavkama.

Preporuke koje je dala DRI značajno su se poklopile sa preporukama CDT-a, naročito u dijelu potrebe mijenjanja ZFPP-a, kako bi se precizirala pitanja koja su ostala neuređena (npr. pozajmice od fizičkih lica).

CDT je, uz saradnju sa televizijom Vijesti, pripremio i kratku dokumentarnu emisiju o kršenjima ZFPP-a u dijelu obaveze objavljivanja godišnjih izvještaja partija², gdje smo na jednostavan i razumljiv način pokazali koja su kršenja evidentirana i na koje načine političke partije pokušavaju da opravdaju svoje postupanje koje nije u skladu sa propisima.

DONATOR

2. Regionalne aktivnosti

Veoma značajan segment projekta „Novac i politika – Crna Gora i region“ odnosio se na formiranje regionalne mreže za praćenje finansiranja političkih partija, koju pored CDT-a čine Udruga građana GONG iz Hrvatske, Građanska asocijacija MOST iz Makedonije, INPO iz Kosova, Transparency International iz Bosne i Hercegovine i Centar za razvoj Srbije. Mreža je formirana u januaru 2012. godine, sa zadatkom da kroz razmjenu znanja i iskustva u oblasti finansiranja političkih partija, ukaže na ključne probleme u ovoj oblasti, da upozna širu javnost sa najznačajnijim aspektima finansiranja partija, kao i da usvoji jedinstvenu metodologiju koja bi na regionalnom nivou mogla da se bavi praćenjem finansiranja partija.

Formiranje mreže prvi je ovakav primjer na regionalnom nivou. Članice mreže su, u toku 2012. godine, pripremanjem detaljnih informacija o stanju u konkretnim državama povodom finansiranja političkih partija, doprinijele objavljivanju četiri broja regionalnog biltena. Bilten je naišao na pozitivne reakcije u cijelom regionu, naročito kod predstavnika međunarodnih organizacija koje se bave unapređenjem stanja u oblasti demokratije i finansiranja političkih partija.

Jedan segment aktivnosti na regionalnom nivou odnosio se i na obuku novinara iz regiona o načinu praćenja i izvještavanja o finansiranju političkih partija. Obuka je održana u maju 2012. godine, i okupila je predstavnike

² Video se može pogledati na <http://www.youtube.com/watch?v=iTVv9iS5VzI> i <http://www.youtube.com/watch?v=1MrxauHJOEs>

članica regionalne mreže, kao i novinare iz zemalja regiona koji se bave ili počinju da se bave ovom tematikom. Obuka je u jednom dijelu donijela i razmjenu iskustava samih novinara u vezi sa otkrivanjem i provjeravanjem informacija, kao i načinom njihovog kasnijeg plasiranja javnosti. Naročito je istaknut značaj neposredne komunikacije između predstavnika medija i nevladinih organizacija koje se na ekspertskom nivou bave finansiranjem političkih partija, pogotovo u dijelu razmjene ideja i informacija, odnosno davanja smjernica za istraživanje.

Usvajanjem jedinstvene metodologije za praćenje finansiranja političkih partija na regionalnom nivou, stekli su se uslovi za pripremu budućih zajedničkih projekta, kojima bi se unaprijedila saradnja i preduzeli energičniji koraci ka promjenama postojećeg stanja u oblasti. Metodologija je uvažila specifičnosti pravnih sistema zemalja članica regionalne mreže, a naročito kapacitete svake od organizacija za praćenje finansiranja partija. Razvijena je u okviru dva održana regionalna sastanka i cjelokupne komunikacije između članica mreže za vrijeme trajanja projekta.

Regionalni aspekt projekta „Novac i politika - Crna Gora i region“, upotpunjen je pokretanjem posebne internet stranice www.moneyandpolitics.me, koja se vodi na crnogorskom (odnosno B/S/C/H jezicima) i engleskom jeziku.

PARTNERI

DONATOR

3. Izbori 2012

3.1. Lokalni izbori - april 2012

Izbori za odbornike u skupštinama opština Tivat i Herceg Novi održani su aprilu 2012, i bili su interesantni kao prvi test primjene novog ZFPP-a na finansiranje izbornih kampanja. CDT je sproveo monitoring poštovanja novih pravila, i ocijenio da su nadležne institucije pale već na prvom testu. Novi zakon nije donio očekivana unapređenja transparentnosti finansiranja kampanja, zahvaljujući pasivnom odnosu DIK-e.

Prvi problem se pojavio u vezi sa obavezom partija da petnaestodnevno u toku izborne kampanje DIK-i dostavljaju izvještaj o priložima pravnih i fizičkih lica. Ovi izvještaji su podnošeni u potpuno različitim periodima, i odnosili se na različite periode kampanje. Neke partije su u toku kampanje DIK-i podnijele samo jedan, a neke čak pet izvještaja. Do ovoga je došlo jer je DIK-a propustila da da odgovarajuće uputstvo partijama o datumima i rokovima za podnošenje izvještaja, što je izazvalo lošu implementaciju pravila. Ni nakon javnih apela CDT-a, DIK-a se nije izjasnila o ovoj zbrci sa rokovima i datumima, pa je javnosti ostalo nejasno koje su partije zapravo prekršile ZFPP.

Ništa bolje nije poštovana ni obaveza podnošenja izvještaja o porijeklu, visini i strukturi prikupljenih i utrošenih sredstava za izbornu kampanju. Na sajtu DIK-e su u zakonom predviđenom roku objavljeni izvještaji samo četiri od 11 lista koje su učestvovala na izborima u Herceg Novom. Međutim, uz ove izvještaje nije objavljen niti jedan izvod iz banke, što je suprotno ZFPP-u. Na izborima u Tivtu je učestvovalo deset izbornih lista, ali su na sajtu DIK-e u zakonskom roku objavljeni izvještaji za samo njih šest. Od tih šest, samo su dva izvještaja sadržala obaveznu propratnu dokumentaciju - izvode iz banke i račune iz kampanje.

Za ova i druga kršenja ZFPP-a, zapriječene su kazne za prekršaje. Javnosti nikad nije decidno saopšteno da li su i protiv kojih partija pokrenuti prekršajni postupci, kao ni kakvi su rezultati tih postupaka.

3.2. Predizborne debate 2012.

Jedan od najvećih nedostataka demokratskih procesa u Crnoj Gori, koji je CDT identifikovao kroz svoj rad, je nedostatak odgovornosti političara prema građanima. Ovaj problem naročito dolazi do izražaja u predizbornim kampanjama, koje se u Crnoj Gori već godinama vode na temelju identitet-skih i istorijskih pitanja, uz izostanak konkretnih ekonomskih i socijalnih programa partija.

Zbog toga su CDT i Građanska Alijansa, uz podršku Fonda braće Rokfeler, u toku posljednje dvije sedmice predizborne kampanje za oktobarske parlamentarne izbore organizovali debate u pet crnogorskih gradova. Kroz ovaj projekat promovisali smo odgovornost političara prema građanima i otvorili dijalog o onim temama koje su najznačajnije za svakodnevni život građana, a najčešće su ignorisane u izbornim kampanjama. Takođe, građanima smo ponudili informacije o političkoj ponudi na parlamentarnim izborima, i time im pomogli da naprave informisani izbor.

Učesnici debata su bili predstavnici izbornih lista - visoki funkcioneri političkih partija, pomoćnici ministara, gradonačelnici. Teme o kojima se razgovaralo u okviru debata su: Zdravstvo i socijalna pitanja (Pljevlja); Turizam i održivi razvoj (Herceg Novi); Poljoprivreda i regionalni razvoj (Bijelo Polje); Obrazovanje i nauka (Nikšić); i Životni

standard i problem nezaposlenosti (Podgorica). Prisutni građani su imali priliku da učesnicima debate direktno postavljaju pitanja, a pitanja građana smo primali i odgovarali na njih i posredstvom socijalnih mreža.

Debatama je prisustvovalo oko 400 građana, online publika ih je pratila preko socijalnih mreža, a snimci debata su emitovani u posljednjoj sedmici kampanje na televiziji Atlas, koja ima nacionalnu pokrivenost.

PARTNER

3.3. Finansiranje kampanja za parlamentarne izbore

Monitoring finansiranja izbornih kampanja bio je u fokusu CDT-ovih aktivnosti vezanih za parlamentarne izbore. Javnost smo upoznavali o kršenju zabrane zapošljavanja u toku izbornog procesa, nepoštovanju obaveza izvještavanja od strane partija i izbjegavanju izvještavanja o popustima ostvarenim pri oglašavanju u medijima. Takođe, pozivali smo nadležne institucije da rade svoj posao, i građane podsjećali na propuste institucija, naročito u pogledu odricanja od odgovornosti za pokretanje prekršajnih postupaka.

Krajem 2012. godine je manjkavosti ZFPP-a i probleme sa njegovom primenom prepoznala i Vlada Crne Gore, najavivši izmjene i dopune ovog zakona za početak 2013. godine.

3.3.1. Zapošljavanja tokom kampanje

Monitoring CDT-a je pokazao da je tokom predizborne kampanje u više navrata prekršan i član 21 ZFPP-a koji zabranjuje "javno oglašavanje i zapošljavanje lica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalne samouprave, organima lokalne uprave, javnim preduzećima, javnim ustanovama i državnim fondovima, na određeno vrijeme i angažovanje po ugovoru o djelu, u periodu od dana raspisivanja do dana održavanja izbora."

Tokom avgusta 2012. godine je, shodno podacima dobijenim od Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, oglašeno 12 slobodnih radnih mjesta za poslove na određeno vrijeme. Takođe, poslali smo upite vezane za broj zaposlenih ljudi na određeno i po ugovoru o djelu, i na osnovu dobijenih odgovora zaključili da su u organima državne uprave i lokalne samouprave u istom periodu zaposlene najmanje 22 osobe. Na naše zahtjeve za informacije nije odgovorio jedan broj opština i ministarstava, što je nastavak uobičajene prakse u Crnoj Gori – nepoštovanja prava na pristup informacijama, kada to vodi otkrivanju zloupotreba.

Nakon naše javne reakcije, i pritiska medija i drugih organizacija, ova pojava je bila manje prisutna, ili tek manje vidljiva, u nastavku kampanje. Pokušaj da se pokrenu prekršajni postupci je ukazao na dodatne nedostatke Zakona, što je poslužilo kao dodatni podstrek za njegove izmjene.

3.3.2. Objavljivanje izvještaja

DIK-a je još jednom, i nakon lošeg iskustva sa izbora u Tivtu i Herceg Novom, propustila da partijama da jasna i obavezujuća uputstva o izvještavanju političkih partija o priložima u toku izborne kampanje. Tako se na sajtu DIK-e opet našlo šarenilo izvještaja partija i izbornih lista, koji se odnose na različite rokove i koji su podnošeni različitim datumima.

CDT je više puta saopštavao da postoji dilema oko toga kada počinje izborna kampanja u kontekstu finansiranja političkih partija. Po Zakonu o izboru odbornika i poslanika kampanja počinje danom potvrđivanja izborne liste. Međutim, po ZFPP-u, troškovima kampanje se smatraju troškovi nastali od dana raspisivanja do dana održavanja izbora. Niti jedna partija/lista nije počela sa izvještavanjem od dana raspisivanja izbora. Dio partija/lista (AA, DPU, DSuCG, SNP, HGI, Forca) je počeo sa izvještavanjem od dana kada su im potvrđene izborne liste. Ostale partije (DPS, PCG, DF, BS, SDP, SSR, SL, OSS, NS, DCB, LP) su sa izvještavanjem (neke i sa prikupljanjem sredstava) počele od nekog datuma prije dana proglašavanja izborne liste (u rasponu od 15 do 2 dana prije proglašenja), odabranog po nama nepoznatom kriterijumu. Konačno, iako u zakonu precizno piše da se izvještava „petnaestodnevno“, jedan dio partija je i tu bio kreativan, pa na sajtu DIK-e imamo i izvještaje koji pokrivaju period od 9, 10, 14, 16 i 18 dana, kao i jedan izvještaj u kojem izvještajni period nije naznačen. DIK-a, još jedanput, nije reagovala, nije obavijestila javnost koji je od mnogobrojnih pristupa političkih partija ispravan, i nije pokrenula prekršajne postupke protiv onih subjekata koji su postupili suprotno zakonu.

Situacija nije bila ništa bolja ni sa konačnim izvještajima o finansiranju kampanje. Po zakonu, podnosioci izbornih lista su imali rok od 30 dana da Državnoj revizorskoj instituciji (DRI) podnesu izvještaje i prateću dokumentaciju. Te izvještaje i dokumentaciju, na svojoj stranici treba da objavi DIK-a, na taj način uvažavajući jedan od najvažnijih principa zakonitog finansiranja političkih partija – transparentnost. Međutim, zbog propusta u zakonu, i nedostatka volje DRI i DIK da sarađuju po ovom pitanju, javnost je ostala uskraćena za informacija o sadržaju izvještaja. Na sajtu DIK-e, do zaključenja ovog izvještaja, nijesu učinjeni javnim izvještaji svih učesnika

izbora, uključujući i izvještaje Demokratskog Fronta i Socijalističke narodne partije, koji su osvojili značajan broj mandata u parlamentu. Takođe, niti jedan objavljeni izvještaj ne prati odgovarajuća dokumentacija - izvodi iz banke koji prikazuju sve prihode i rashode sa računa za izbornu kampanju.

3.3.3. Troškovi oglašavanja u medijima

Novi ZFPP je donio još jednu novinu u izvještavanju. Po prvi put partije i izborne liste su u obavezi da prijave i nenovčane donacije, usluge ili proizvode dobijene bez naknade ili pod povoljnijim uslovima u odnosu na druge potrošače. DIK-a je, po našem mišljenju, podzakonskim aktom derogirala ovu odredbu ZFPP-a, propisujući da se ostvareni popusti prikazuju u izvještaju samo ako je razlika u cijeni veća od 30%.

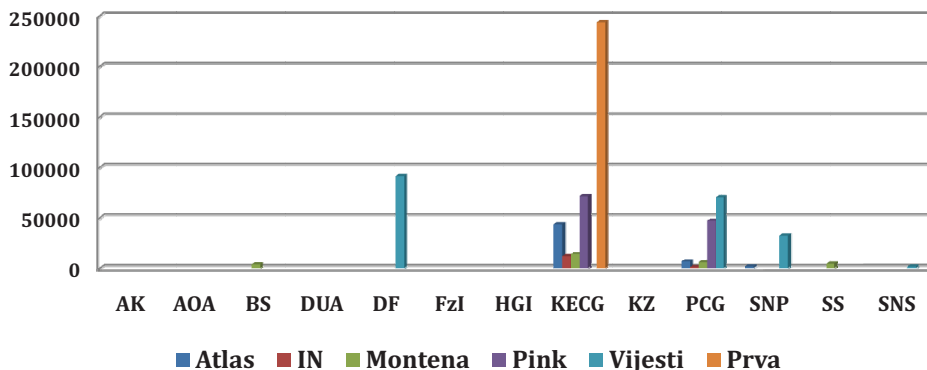
CDT je odlučio da u toku predizborne kampanje za parlamentarne izbore prati i analizira oglašavanje partija u medijima. Na taj način htjeli smo da provjerimo tačnost izvještaja političkih partija, tj. da utvrdimo koliko su partije potrošile na jedan od tradicionalno najvećih rashoda u izbornim kampanjama – predstavljanje u medijima.

Monitoringom oglašavanja dobijene su informacije o predstavljanju političkih partija na sedam crnogorskih televizija – Atlas, In, Vijesti, Prva, Pink, Montena i RTCG za period 01.09. – 13.10.2012. godine. Takođe za isti period radili smo monitoring oglašavanja u štampanim medijima i to: Dan, Dnevne novine, Pobjeda i Vijesti. Procjenom nijesu obuhvaćeni lokalni mediji, radio stanice, internet mediji kao ni oglašavanje na javnim površinama. Pres kliping, prikupljanje podataka i proračun troškova je za potrebe CDT-ovog istraživanja uradila agencija Arhimed.

RTCG je, po Zakonu o izboru odbornika i poslanika (ZOIP), obavezna da podnosiocima potvrđenih izbornih lista obezbijedi ravnopravno i svakodnevno besplatan prostor za emitovanje. Ovaj iznos, prema ZFPP-u, predstavlja nematerijalni prihod koji se obračunava po tržišnoj vrijednosti i prijavljuje kao prihod. Dakle, novi izborni zakon je partijama omogućio još jedan izvor prihoda u iznosu od 568.090€. Reklamiranje koje su partije na RTCG imale "besplatno" ima svoju tržišnu cijenu i to je ekstra prihod koji su partije dobile od države Crne Gore.

Vrijednost oglašavanja političkih partija na komercijalnim TV stanicama, prema zvaničnim cjenovnicima, iznosila je 652.527€.

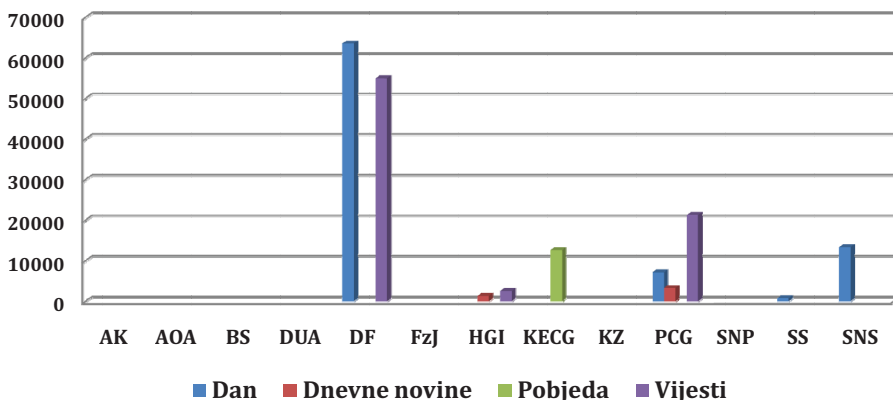
Troškovi oglašavanja na TV stanicama po partijama i po TV stanicama (bez RTVCG)

	AK	AOA	BS	DUA	DF	FzI	HGI	KECG	KZ	PCG	SNP	SS	SNS	Ukupno
Atlas								43.607,35		6.873,25	2.067,75			52.548,35
IN								11.919,00		1.475,00				13.394,00
Montena			3.973,00					14.144,00		5.979,00		4.665,00		28.761,00
Pink								71.311,50		47.095,50				118.407,00
Vijesti					91.246,35					70.401,10	32.235,70		1.948,50	195.831,65
Prva								243.585,60						243.585,60
Ukupno	0,00	0,00	3.973,00	0,00	91.246,35	0,00	0,00	384.567,45	0,00	131.823,85	34.303,45	4.665,00	1.948,50	652.527,60

Reklamni prostor koje su partije zakupile za kampanju u štampanim medijima, po zvaničnim cjenovnicima ovih medija, iznosio je 181.230€.

Troškovi oglašavanja u štampanim medijima po partijama i medijima

	AK	AOA	BS	DUA	DF	FzJ	HGI	KEKG	KZ	PCG	SNP	SS	SNS	Ukupno
Dan					63.564,22					7.205,18		820,52	13.410,34	85.000,26
Dnevne novine							1.350,00			3.315,00				4.665,00
Pobjeda								12.646,26						12.646,26
Vijesti					54.991,20		2.598,96			21.328,72				78.918,88
Ukupno	0,00	0,00	0,00	0,00	118.555,42	0,00	3.948,96	12.646,26	0,00	31.848,90	0,00	820,52	13.410,34	181.230,40

Par sedmica nakon saopštavanja naših rezultata, na sajtu DIK-e objavljeni su zvanični finansijski izvještaji dijela učesnika na izborima. Dostupni izvještaji partija su se u određenim stavkama znatno razlikovali od naše procjene napravljene na osnovu zvaničnih cjenovnika, što ukazuje na to da su određeni mediji davali partijama popuste za oglašavanje, koje partije nijesu prijavile kao nenovčane donacije.

Kao što je već pomenuto, dio izvještaja partija sa parlamentarnih izbora nikad nije učinjen dostupnim javnosti, pa je bilo nemoguće uraditi detaljno upoređivanje sa rezultatima monitoringa. Kako god, CDT će u svom daljem radu nastojati da se obaveza prijavljivanja nenovčanih donacija dodatno reguliše i dosljedno implementira. To je jedini način da se osigura ravnopravnost svih učesnika izbornog procesa.

4. Integracije

Centar za demokratsku tranziciju već duži vremenski period djeluje u oblasti evropskih i evroatlantskih integracija sa ciljem da doprinese kako kvalitetu samog procesa, tako i kvalitetnom informisanju građana o temama iz ovih oblasti.

Kada su u pitanju evropske integracije, CDT ima za cilj da pruži doprinos uspostavljanju transparentnog, otvorenog i efikasnog procesa pregovora, onom koji najbolje zastupa interese crnogorskih građana. Takođe, jednaku pažnju CDT posvećuje komunikaciji ovog procesa sa javnošću i potrebi da se građani pravovremeno i objektivno informišu o temama iz ove oblasti.

Kroz naše dosadašnje projekte bavili smo se analizom pregovaračkih struktura i ulogama Vlade, Skuštine i civilnog društva u procesu pregovora, mehanizmima komunikacije sa građanima, a CDT ima i svog člana u radnoj grupi za poglavlje 26.

Kada su u pitanju evroatlantske interacije, naša misija je usmjerena na edukaciju građana o temama vezanim za proces priključenja Crne Gore NATO savezu, kao i na pružanje objektivnih informacija o evroatlantskim integracijama. Kroz naše projekte čvrsto se zalažemo za dostupnost informacija putem proaktivnog pristupa u informisanju i edukaciji različitih društvenih grupa i osnaživanja dijaloga o ovoj temi. Kroz naš najveći projekat u ovoj oblasti - Info Centar o evroatlantskim integracijama, težimo ostvarenju svih navedenih ciljeva i stvaranju širokog prostora za dijalog, koji bi se vodio sa svim dostupnim informacijama, i koji bi učinio da se građani konačno osjete kao dio procesa.

DONATOR

4.1. Evropske integracije

4.1.1. EUphoria – podizanje javne svijesti o procesu evropskih integracija

U septembru 2012. godine, uz finansijsku podršku Ambasade Kraljevine Holandije, Centar za demokratsku tranziciju otpočeo je sa implementacijom projekta „EUphoria – podizanje javne svijesti o procesu evropskih integracija“. Glavni cilj projekta je da se ukaže na značaj pravovremenog i objektivnog informisanja građana o procesu evropskih integracija, kao i da se prepoznaju šanse i izazovi komunikacionog procesa u toku pristupnih pregovora.

U prvoj fazi projekta urađena je komparativna analiza crnogorske Komunikacione strategije za informisanje građana o EU, kao i analiza sličnih dokumenata zemalja regiona (Hrvatska, Slovenija, Srbija, Bugarska). Komparativna analiza imala je za cilj da ukaže na najbolje prakse koje bi mogle koristiti Crnoj Gori u narednom periodu, kako bi se građanima na pravi način objasnilo šta su to pregovori i šta se može očekivati od ulaska u Evropsku uniju.

Iz navedenog istraživanja proistekle su preporuke za reviziju trenutne Komunikacione strategije, koje su upućene Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija. CDT je, ovim putem, pokrenuo debatu o kvalitetu komunikacije u procesu evropskih integracija uz želju da pruži svoj doprinos unapređenju komunikacionih mehanizama između svih aktera ovog procesa.

U okviru projekta organizovana je i debata za studente na kojoj su razmatrane dosadašnje kampanje informisanja građana o evropskim integracijama, a naredna debata je planirana za januar 2013. godine, kada će mladi ljudi imati priliku da razgovaraju sa ekspertima o faktorima koji utiču na trendove povjerenja u Evropsku uniju.

U drugoj fazi projekta predviđeno je i organizovanje okruglog stola sa ciljem da se okupe eksperti iz Vlade, Parlamenta, NVO sektora i medija, kao i eksperti iz regiona, kako bi razgovarali o značaju pravovremene komunikacije sa građanima i odnosu društva i institucija prema ovom pitanju.

Policy brief, koji je predviđen za mart 2013. godine, pružiće kritički osvrt na trenutno stanje po pitanju odnosa donosilaca političkih odluka prema građanima u toku pristupnih pregovora, ali i sugestije za unapređenje dijaloga. Ovaj dokument pratiće kampanja zagovaranja sa ciljem da se nacionalni dijalog podigne na najveći nivo i da se unaprijedi proces komunikacije o pitanjima iz oblasti evropskih integracija.

4.2. Info Centar o evroatlantskim integracijama

U novembru 2012. godine otpočeo je sa radom Info Centar o evroatlantskim integracijama. Ideja koja je vodila CDT prilikom otvaranja Info Centra leži u ostvarivanju aktivnog dijaloga u cilju povećanja znanja građana o evroatlantskim integracijama.

CDT smatra da je najbolji pristup građanima, kada je ova tema u pitanju, zapravo omogućavanje direktnog kontakta sa donosiocima odluka u ovoj oblasti, uz povezivanje svih društvenih subjekata koji se na bilo koji način bave evroatlantskim integracijama. Pružanje pravovremenih, tačnih i objektivnih informacija, uz unapređenje dijaloga između neistomišljenika i predstavnika različitih zainteresovanih grupa omogućiće građanima stvaranje jasnije slike o ovom procesu, njegovim benefitima i rizicima. Na taj način poboljšaće se saradnja i koordinacija u ovoj oblasti, a građanima će biti ponuđeni kvalitetni sadržaji. Osim toga, strani eksperti koji budu gosti Info Centra doprinijeće tome da se međunarodna zajednica aktivnije uključi u direktan dijalog, a građani će imati mogućnost da se upoznaju sa njihovim stavovima o raznim aktuelnim pitanjima iz ove oblasti.

Otvaranje Info Centra i početne projekte podržale su ambasada Velike Britanije, Kanade, Sjedinjenih Američkih Država, Turske i Slovenije, kao i NATO Odsjek za javnu diplomatiju. Vlada Crne Gore takođe je podržala rad Info Centra, na način što je ustupila prostor za rad i što njeni predstavnici učestvuju u aktivnostima koje se organizuju u Centru.

DONATORI

Canada

PARTNER

Info Centar posjeduje biblioteku sa relevantnom literaturom, kao i računare i internet konekciju, koji su na raspolaganju građanima svakog radnog dana.

4.2.1. Realizovane aktivnosti

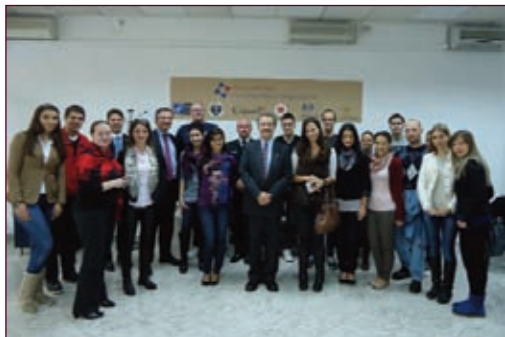
U prva dva mjeseca rada, u Info Centru su organizovane brojne i raznovrsne aktivnosti.

U prostorijama Info centra organizujemo „Građanski sat“ sa ciljem da javnost čuje stavove ljudi angažovanih u oblasti evroatlantskih integracija o aktuelnim temama vezanim za NATO i sam proces integracija. Nakon njihovih izlaganja slijedi diskusija tokom koje građani mogu postaviti pitanja ukoliko žele da saznaju više o temi, ili da zatraže eventualna pojašnjenja. Građanski sat je zapravo forum za diskusiju o aktuelnim temama koje su u fokusu medija, ali i o svim relevantnim temama koje su od nesumnjivog značaja za crnogorske građane. Od novembra do kraja decembra organizovana su tri građanska sata.

„Noć filma“ koja se organizuje u Info Centru podrazumijeva projekcije filmova koji se odnose na neki aspekt bezbjednosti, a nakon filma slijedi diskusija između moderatora i prisutnih građana. Ove aktivnosti predstavljaju neformalan, a direktan način pristupanja pitanjima bezbjednosti u cilju pokretanja aktivnog dijaloga. Dosadašnje tri projekcije, od kojih su dvije bile u Podgorici, a jedna u Bijelom Polju, naišle su na veliko interesovanje građana.

U decembru, u okviru Info Centra, otpočeli smo sa setom radionica za studente, koje imaju za cilj da mladim ljudima omoguće da se, kroz kreativan pristup, informišu i nauče nove stvari o evroatlantskim integracijama.

U novembru je CDT, u saradnji sa Televizijom Vijesti, startovao sa serijalom kratkih emisija pod nazivom „TV Ping Pong“. U svakoj od emisija na set pitanja odgovaraju po dva eksperta iz oblasti bezbjednosti i evroatlantskih integracija, koji imaju suprotstavljene stavove o određenim temama iz ove oblasti. Kako bi emisija bila interesantna i ispunila svoj cilj – edukaciju građana, odlučili smo da, kroz prizmu evroatlantskih integracija, prikazemo važne teme kao što su: vanredne situacije, ekonomija, međunarodni odnosi, ljudska prava, zaštita životne sredine, vojne misije. Već prve dvije emisije su postigle veliki uspjeh, a prema zvaničnoj statistici Televizije Vijesti, jedno emitovanje gleda oko 50.000 građana.

Osim navedenih aktivnosti, CDT je organizovao sastanke sa predstavnicima nevladinih organizacija, političkih partija, fakulteta, kako bi se razgovaralo o saradnji, a Info Centar su posjetili predstavnici domaćih i stranih institucija.

Na kraju svakog mjeseca rad Info Centra se rezimira i predstavlja putem mjesečnog biltena, koji se šalje na preko 900 kontakt adresa iz Crne Gore i inostranstva.

Uzimajući u obzir značaj interneta i društvenih mreža, CDT je pokrenuo aktivnu kampanju promovisanja aktivnosti Info Centra. Naime, Info Centar ima svoj veb sajt sa brojnim sadržajima. Sve aktivnosti i svi proizvodi našeg rada dostupni su građanima na toj internet stranici.

Društvene mreže se aktivno koriste za promovisanje događaja, a predviđeno je da se uskoro počne i sa live stream-om događaja.

U protekla dva mjeseca, događajima u Info Centru prisustvovalo je oko 350 građana, što je potvrda da smo odabrali pravi pristup ovoj tematici.

DONATOR

5. Istinomjer.me

Nakon parlamentarnih izbora 2009. godine, odlučili smo da više nećemo raditi monitoring izbora onako kako ga poznaje naša javnost. Tokom dugogodišnjeg monitoringa izbornog procesa prepoznata su tri ključna problema koji opterećuju izborne procese u Crnoj Gori: zloupotreba državnih resursa – imovine i funkcija, netransparentno finansiranje kampanja i politička neodgovornost. Tako se stiglo do priče o Istinomjeru, čiji je osnovni cilj bio da se doprinese promjeni političke kulture i stvaranju informisanih građana koji znaju na osnovu čega se opredjeljuju na izborima. Sa druge strane trebalo je da se postave precizne smjernice za monitoring koji će uslijediti u novom mandatnom periodu, a koji će uključivati praćenje i bilježenje aktivnosti vladajućih stranaka na ispunjavanju obećanja datih u izbornim programima i izjavama, te utvrđivanje procenta ispunjenosti datih obećanja na kraju aktuelnog mandata.

CDT je početkom 2012. godine postao dio regionalne mreže koja se bavi problemom nedostatka političke odgovornosti. Saradnja je počela sa kolegama iz BIH čiju smo metodologiju koristili za uspostavljenje našeg Istinomjera. Nakon toga upoznali smo i kolege iz organizacija CRTA iz Srbije i Metamorfozis iz Makedonije.

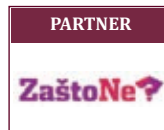
Crnogorski Istinomjer je počeo svoju realizaciju 1. aprila, kada je oformljen tim koga su sačinjavali: Dragan Koprivica, izvršni direktor CDT-a; Dragoljub Duško Vuković, glavni i odgovorni urednik, Ana Bogavac i Milovan Papić, istraživač i koordinator projekta, koji ima dugogodišnje iskustvo u monitoringu medija. Čitavu priču finansijski je podržala Nacionalna zadužbina za demokratiju – NED u okviru svog regionalnog projekta.

5.1. Prenošenje praktičnog znanja i izrada metodologije

U periodu od 9-10. jula predstavnici NVO Zašto ne iz Sarajeva boravili su prvi put u radnoj posjeti našoj organizaciji. Svrha posjete je bila da upoznaju CDT tim sa konceptom Istinomjera i njegovim funkcionisanjem u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Makedoniji. U međuvremenu, analizirana je konkretna situacija u Crnoj Gori i metodologija je prilagođena specifičnim uslovima u zemlji. Izrađeni su plan rada i vremenski raspored aktivnosti. Tokom jula i

avgusta analizirani su programi političkih partija koje su učestvovala na parlamentarnim izborima 2009. godine. Istinomjer tim je 15. jula počeo sa prikupljanjem i analizom izjava i obećanja javnih i partijskih zvaničnika.

Nakon toga, 25. septembra, veb sajt Istinomjer.me je i zvanično pokrenut.

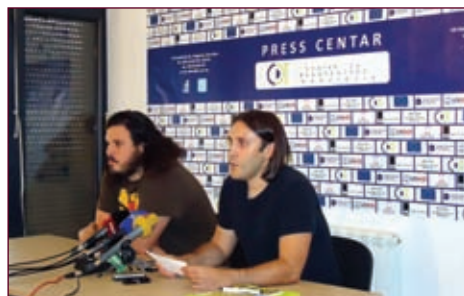

5.2. Prikupljanje izjava i obećanja političara i državnih funkcionera

U periodu od 25. septembra do 31. decembra izdvojeno je oko 130 izjava i obećanja, kako bi se analizirala istinitost, ispunjenost i dosljednost.

Obećanja i izjave su odabrani u skladu sa sljedećim kriterijima:

- izjave od strane pojedinaca, a ne od institucija,
- citirano (pod znacima navoda),
- objavljeno u jednom od četiri dnevnih novina ili tri internet portala,
- relevantne sa stanovišta javnog interesa.

Iako smo bili usmjereni na to da napravimo neku vrstu ravnoteže u analizama izjavama vladinih i opozicionih zvaničnika tokom osjetljivog perioda izbora, ipak je većina analiziranih izjava/obećanja dolazilo od javnih funkcionera ili političara iz vladajućih stranaka, jer vjerujemo da njih treba smatrati odgovornim za upravljanje javnim resursima i politikama. Većina izjava ocijenjena je negativno - kao neistinite, nedosljedne ili neispunjene - ali smo pokušali da afirmišemo pozitivno ponašanje političara analizirajući neka od ispunjenih obećanja i istinitih tvrdnji koje možda nisu bile tako važne iz perspektive javnog interesa. 28 od 43 analizirane izjave bile su od strane Vlade, dok je 15 izjava/obećanja bilo od strane opozicije.

Analizirane izjave i obećanja podijeljene su u tri kategorije. 20 izjava je analizirano u kontekstu istinitosti. 14 od 20 izjava je ocijenjeno kao neistinite, šest izjava su bile poluistinite, a nije bilo ni jedne izjave koja je ocijenjena kao istinita. Pet izjava je analizirano u kontekstu dosljednosti, i svih pet je bilo nedosljedno. 12 od 18 analiziranih obećanja je ocijenjeno kao neispunjeno, dok je šest bilo ispunjeno.

IV PROGRAMSKA OBLAST: DOBRO UPRAVLJANJE

Dobro upravljanje je koncept koji se temelji na nekoliko značajnih principa. Svi oni upućuju na ponašanje vlasti koje ima za posljedicu povećanu odgovornost u društvu, stalno učešće javnosti u procesima donošenja i izvršenja odluka, kvalitetno mjerenje učinaka vlasti, stvaranje društva koje karakteriše otvorenost u vršenju javnih poslova, stvaranje nepristrasnih i profesionalnih službenika i uspostavljanje vladavine prava. U Crnoj Gori stručna javnost, institucije i mediji nijesu previše zainteresovani za ovu temu, jer nijesu svjesni da je implementacija principa dobrog upravljanja najjednostavniji način za prevenciju korupcije u jednom društvu.

1. DURBIN

1.1. Monitoring poštovanja principa dobrog upravljanja

Tokom 2012. godine implementirali smo projekat DURBIN (Dobro upravljanje – bolje institucije) koji se bavi jednim od ključnih izazova demokratizacije u Crnoj Gori – uspostavljanjem sistema dobrog upravljanja na nacionalnom nivou. Projekat je finansijski podržao USAID - Program Efikasnog upravljanja u Crnoj Gori (koji implementira East-West Management Institute – EWMI) a partner na projektu je bila hrvatska organizacija GONG.

DURBIN je započeo u martu 2012. godine analizom pravnog okvira tj. svih relevantnih propisa iz crnogorskog zakonodavstva i međunarodnih dokumenata i preporuka koje se tiču dobrog upravljanja. U fazi razvijanja metodologije³, u saradnji sa GONG-om, iz širokog spektra tema odabrane su tri za koje je procijenjeno da su najznačajnije u ovom trenutku: otvorenost vladinih institucija, njihova odgovornost za kreiranje politika, donošenje odluka i mjerenje učinaka i vladini reformski kapaciteti. Ove tri teme pretvorene su u tri dimenzije monitoringa koje su u sebi sadržale preko 100 indikatora⁴ za mjerenje učinaka. Indikatori su postavljeni tako da realno odražavaju sadašnje stanje, tj. sadašnje realne mogućnosti državne uprave. Podaci su prikupljeni do početka decembra 2012. godine nakon čega je uslijedila njihova detaljna analiza.

Zbog lakšeg prikaza rezultata kreiran je poseban veb sajt (www.durbin.cdtmn.org) na kojem postoji detaljan pregled rezultata monitoringa. Postoji mogućnost poređenja rezultata koje su institucije ostvarile. Dalje, na sajtu se mogu naći i detaljne informacije o projektu, izvještaji monitoringa, metodologija monitoringa i propisi koji su analizirani za potrebe monitoringa.

³ Detaljne informacije o metodologiji monitoringa možete naći na <http://durbin.cdtmn.org/durbin/#Biblioteka>

⁴ Implementaciju principa dobrog upravljanja CDT je mjerio u Vladi Crne Gore sa 48 indikatora, u ministarstvima sa 34 indikatora i ostalim organima državne uprave sa 13 indikatora. Monitoringom smo obuhvatili 55 institucija. Kompletnu listu indikatora po institucijama možete preuzeti na <http://durbin.cdtmn.org/durbin/#Biblioteka>

DONATOR

PARTNER

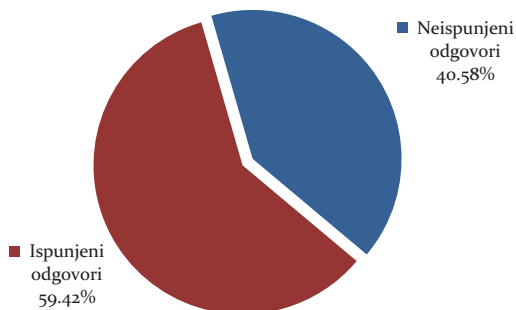
U toku decembra 2012. godine javnosti su predstavljeni rezultati svih institucija putem pres konferencija i saopštenja za javnost. Vlada Crne Gore zadovoljava 56% postavljenih indikatora, ministarstva 58%, Skupština 60%, dok ostali organi državne uprave imaju rezultat tek nekih 44%. Čini se da nije potrebno posebno objašnjenje zaključka da navedeni nivo razvoja institucija nije zadovoljavajući. Rezultati monitoringa pružaju još jednu veoma važnu informaciju: stanje dobrog upravljanja u našim institucijama ne zavisi od sistemskog pristupa države već od stava prvog menadžera o značaju ovih pitanja. U prilog ovome govori podatak da postoje razlike od 20% u razvijenosti ministarstava i čak 80% kod ostalih organa državne uprave.

1.2. Preporuke institucijama

1.2.1. Preporuke Vladi i ministarstvima

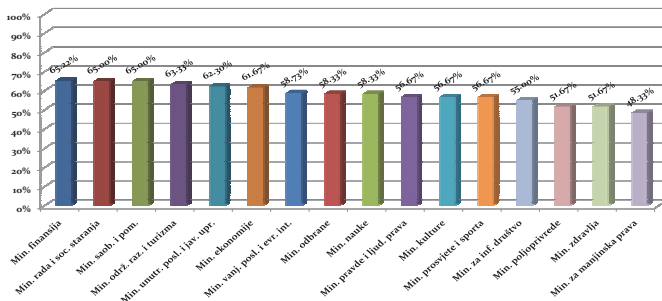
U ovim institucijama DURBIN je evidentirao probleme vezane za: procedure izvještavanja, budžetsku transparentnost, definisanje strateških ciljeva i korišćenje ICT tehnologija⁵. Stoga, neke od naših preporuka su:

Vlada Crne Gore - ukupan rezultat istraživanja

⁵ Saopštenje za javnost vezano za rezultate Vlade i ministarstava pod nazivom "Poboljšati implementaciju principa dobrog upravljanja" možete naći na <http://durbin.cdtmn.org/durbin/#Biblioteka>

Rang lista ministarstva u odnosu na procenat ispunjenih odgovora

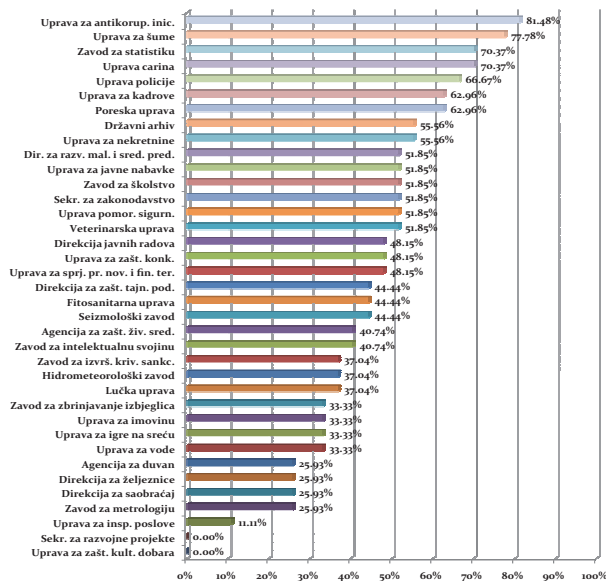
Formirati tijelo za definisanje strateških ciljeva i politika – Problem definisanja strateških ciljeva, politika i aktivnosti odnosno instrumenata za njihovu realizaciju može se rješavati na više načina. CDT smatra da bi se najefikasnije došlo do pomaka u ovoj oblasti tako što bi se u Vladi Crne Gore oformilo novo tijelo koje bi vršilo poslove definisanja strateških ciljeva, planiranje i praćenje njihove realizacije. Neophodno je propisati procedure i pravila izrade dokumenata, ali i načine za kontrolu njihovog kvaliteta i implementacije.

Poboljšati kvalitet veb sajtova Vlade i ministarstava – Potrebno je nastaviti dinamičan razvoj sajtova Vlade i ministarstava u pravcu stvaranja internet prezentacija koje su znatno pristupačnije za građane.

Prezentovati na kvalitetan način budžete Vlade i ministarstava – Porazan podatak da nijedno ministarstvo nema prezentovan svoj budžet na veb sajtu znači da su zanemarene potrebe građana da saznaju kako se troši njihov novac. Potrebno je građanima precizno objasniti na koji način će usvojeni budžet uticati na kvalitet života građana tj. kvalitet javnih usluga koje Vlada pruža građanima.

Unaprijediti kvalitet izvještavanja ministarstava prema Vladi i prema Ministarstvu finansija - Programsko izvještavanje je neprecizno definisano u Zakonu o državnoj upravi. Potrebno je propisati preciznu formu izvještaja koja bi, pored propisanog sadržaja u Zakonu, sadržala obavezu ministarstva da izvjesti o problemima u radu, procijeni kvalitet urađenog posla i predloži preporuke za poboljšanje rada. Takođe, treba propisati precizne rokove za izvještavanje, kao i sankcije u slučaju kašnjenja ili izostanka slanja izvještaja.

Rang lista ministarstva u odnosu na procenat ispunjenih odgovora

1.2.2. Preporuke drugim organima državne uprave

Drugi organi državne uprave su se pokazali kao nedovoljno otvorene institucije, i stoga su naše preporuke uglavnom i vezane za poboljšanje transparentnosti putem službenih Internet stranica⁶:

Znatno unaprijediti kvalitet Internet prezentacija organa uprave – Preporučujemo da organi uprave koji nemaju svoj veb sajt hitno izrade svoje internet prezentacije. Organi uprave treba da unaprijede i postojeće veb sajtove jer mnogi nisu ažurirani niti su postavljena neka od osnovnih dokumenata.

Objavljivati najvažnija programska (plan rada, izvještaj o radu, strateška dokumenta) i administrativna dokumenta, kao i dokumenta vezana za javne nabavke.

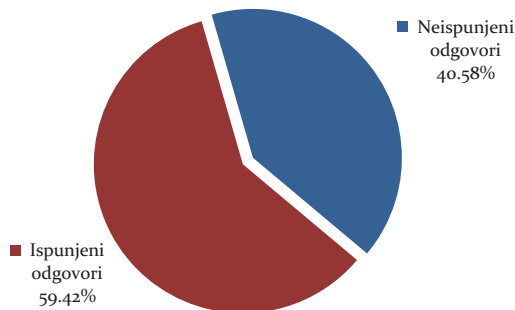
1.2.3. Preporuke Skupštini Crne Gore

DURBIN je pokazao određene probleme kod Skupštine koji se tiču budžetske transparentnosti, objavljivanja dokumenata na veb sajtu i kontrolne funkcije Skupštine.⁷ Neke od preporuka koje je CDT uputio Skupštini su:

⁶ Saopštenje za javnost vezano za rezultate drugih organa uprava "Neprihvatljiv nivo otvorenosti uprava, agencija, direkcija i drugih organa državne uprave" možete naći na <http://durbin.cdtmn.org/durbin/#Biblioteka>

⁷ Saopštenje za javnost vezano za rezultate Skupštine Crne Gore "Osam preporuka za poboljšanje stanja" možete naći na <http://durbin.cdtmn.org/durbin/#Biblioteka>

Skupština Crne Gore - ukupan rezultat istraživanja

Objaviti programska i administrativna dokumenta koja nedostaju: plan rada za narednu godinu, strategiju razvoja ukoliko postoji, kao i akt o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta. Zatim, potrebno je objavljivati ugovore o javnim nabavkama. Vezano za sjednice plenuma i radnih tijela, treba ažurno objavljivati listinge glasanja usvojenih zakona/izmjena ili dopuna zakona/izvještaja kao i zapisnike sa sjednica plenuma i radnih tijela.

Znatno unaprijediti budžetsku transparentnost na veb sajtu – Skupština Crne Gore usvaja godišnji budžet države, i stoga mora biti znatno odgovornija u pružanju informacija o budžetu građanima. Na veb sajtu se ne mogu pronaći informacije o budžetu koje su razumljive građanima, već samo Zakon o budžetu koji je zvaničan dokument i nije prilagođen građanima.

Prikazati individualne aktivnosti poslanika, naročito one koje se odnose na kontrolnu funkciju Skupštine – Ukoliko građanin želi da sazna nešto o aktivnostima određenog poslanika, poslaničkim pitanjima koja je postavio, ili predlozima zakona u kojima je učestvovao, informacije jedino može dobiti pretraživanjem sjednica ili zakona i drugih akata.

Nakon saopštavanja rezultata i upućivanja preporuka institucijama, CDT je nastavio rad na zagovaranju kako bi se osigurala implementacija naših rješenja.

DONATOR

2. Otvorene Institucije

2.1. Godišnji izvještaj Vlade

Kako bi građanima približili godišnje aktivnosti i ostvarene rezultate, ali i povećali transparentnost rada Vlade Crne Gore, CDT je u saradnji sa Vladom uradio njen prvi godišnji izvještaj i to za 2011. godinu. Izvještaj predstavlja sažetak aktivnosti koje su obilježile njen rad u 2011. godini, a pored ostvarenih rezultata Vlade tu se nalaze i ostvareni rezultati ministarstava.

U izvještaju su izdvojene najznačajnije aktivnosti Vlade i to u oblastima ekonomije i finansija, turizma, ljudskih prava, pravde itd. Posebno mjesto u izvještaju zauzimaju obaveze koje je Crna Gora realizovala u okviru pristupanja Evropskoj uniji, kao i NATO-u.

2.2. Obuka za NVO

U cilju jačanja uloge nevladinih organizacija u procesu donošenja odluka, CDT je organizovao obuku „Tehnike zagovaranja i zakonodavni proces u Crnoj Gori“ koja je zainteresovane organizacije provela kroz sam proces donošenja odluka u Crnoj Gori, kao i kroz načine kako jedna NVO može da se uključi u taj proces. Dio obuke je bio posvećen i samim tehnikama zagovaranja pojedinih rješenja koje bi NVO mogle ponuditi kao alternativu. Obuka je održana u prostorijama CDT-a krajem juna 2012. godine.

Na obuci su predstavljene tehnike koje nevladine organizacije mogu primijeniti ukoliko žele da njihovi prijedlozi vezani za pobošljanje neke politike ili propisa budu implementirani. U okviru dijela obuke o zakonodavnom postupku u Crnoj Gori, objašnjeno je ko može predložiti zakon, kako se zakon priprema unutar vlade i na koji način je javnosti omogućeno da se uključi u taj dio postupka.

PARTNER

Na obuci je prezentirana publikacija „Kako da utičemo na javne politike?“ koja na jednostavan način objašnjava postupak donošenja zakona i načine za uključivanje javnosti u taj postupak. Svrha publikacije je da poveća stepen informisanosti građana i organizacija civilnog društva o samom postupku, a zatim i stepen njihove uključenosti u rješavanje opštedruštvenih pitanja.

Obuci su prisustvovali predstavnici sljedećih nevladinih organizacija: NVO Anima, NVO Green Home, NVO Građanska alijansa, NVO MOGUL, NVO Ljepota i sport, NVO Udruženje profesora filozofije i NVO NADA.

2.3. Posjete građana Vladi

Posredstvom CDT-a, Vlada Crne Gore je po prvi put otvorila vrata građanima koji su u okviru posjete Vladi imali priliku da se direktno upoznaju sa njenim radom. U 2012. godini organizovali smo tri posjete sa ukupno 65 građana koji su izrazili želju da se upoznaju sa radom Vlade. Tokom posjete građani su dočekivani od strane zaposlenih u Birou za odnose sa javnošću, kao i od strane zamjenice generalnog sekretara i generalnog sekretara Vlade.

2.4. Internship program

Internship program je program dodatne edukacije studenata, koji omogućava studentima da pored teoretskih znanja koja stiču na fakultetima, dobiju i praktična iskustva, stažirajući u državnim institucijama.

Posredstvom Internship programa, 19 najboljih studenata crnogorskih univerziteta i fakulteta, koji su izabrani u transparentnoj proceduri, imali su priliku da stažiraju 5 mjeseci (od februara do juna 2012. godine) u Skupštini Crne Gore, Vladi Crne Gore i ministarstvima.

U okviru X generacije programa u Skupštini Crne Gore stažiralo je ukupno 5 stažista: Milica Radulović, Elida Korać, Azra Karastanović, Jovana Božović i Luka Đuričković.

U Vladi Crne Gore i ministarstvima u okviru VI generacije, stažiralo je 14 stažista: Marko Savić, Almedina Vukić, Mladen Čelebić, Milena Darmanović, Filip Matović, Milena Asanović, Igor Mijanović, Vanja Stanišić, Anđela Rašović, Ana Marija Kaluđerović, Asaf Adrović, Ivana Radinović, Boris Zvicer i Nina Brajović.

U toku stažiranja, CDT za stažiste organizuje posjete relevantnim institucijama. U 2012. godini, pomenute generacije vodili smo u posjetu: Ambasadi Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici, Televiziji Vijesti, Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i Vladi Crne Gore.

Predsjednik Vlade Crne Gore Igor Lukšić je 26. juna uručio sertifikate polaznicima pete i šeste generacije Internship programa u Vladi i ministarstvima. Lukšić je izjavio da je Internship program jedan od načina na koji Vlada otvara vrata mladim, kreativnim, posvećenim i odgovornim ljudima da steknu značajno radno iskustvo.

**Internship
program**

Ceremonija dodjele sertifikata polaznicima devete i desete generacije Internship programa u Skupštini Crne Gore održana je 29. juna. Predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić je uručio sertifikate stažistima i istakao da će Skupština Crne Gore podržati i sljedeću generaciju.

3. Partnerstvo Otvorenih Vlada

Partnerstvo otvorenih vlada (Open Government Partnership - OGP) je globalna inicijativa koja je potekla od strane administracije predsjednika SAD-a Baraka Obame. OGP je formalno počeo sa radom u septembru 2011. a Crna Gora je postala članica ove inicijative u aprilu 2012. godine i to nakon što je Vlada Crne Gore usvojila Akcioni plan koji je pripremljen u skladu sa principima ove inicijative.

Inicijativa ima za cilj da kroz konkretne obaveze pomogne vladama da budu što transparentnije, efikasnije i pouzdanije. Da bi se ostvario taj cilj potrebno je imati političko vođstvo, tehnološko znanje, neprekidno raditi i investirati, te omogućiti saradnju između vlada i civilnog društva.

CDT daje svoj doprinos kroz aktivno učešće u OGP Operativnom timu čiji su članovi predstavnici državnih institucija i nevladinih organizacija.

4. Ostale aktivnosti

4.1. Deklaracija o otvorenosti parlamenata

Deklaracija o otvorenosti parlamenata je poziv parlamentima od strane organizacija civilnog društva (OCD) koje se bave monitoringom rada parlamenata na veće angažovanje vezano za otvorenost parlamenata. Deklaracija je namijenjena ne samo kao poziv na akciju, već i kao osnova za dijalog između parlamenata i organizacija civilnog društva o unapređenju otvorenosti vlade i parlamenta, kao i da bi se osiguralo da ta otvorenost dovede do većeg angažovanja građana, odgovornijih predstavničkih institucija i konačno, društva sa većim stepenom demokratije.

CDT se, kao jedan od kreatora deklaracije, pridružio promovisanju principa na globalnom nivou i u ime svjetske mreže organizacija civilnog društva koje saraduju sa parlamentima, u Crnoj Gori promoviše Deklaraciju o parlamentarnoj otvorenosti.

Ciljevi naše inicijative su:

- Promovisanje kulture otvorenosti: Informacije o parlamentu pripadaju javnosti. Da bi se obezbijedila kultura parlamentarne otvorenosti, parlament mora donijeti mjere kojima će obezbijediti aktivno učešće građana i OCD. Parlament mora saradivati sa NVO-ma i građanima kako bi se osiguralo da parlamentarne informacije budu potpune, tačne i pravovremene.
- Objavljivanje parlamentarnih informacija: Parlament je dužan da usvoji politike koje obezbjeđuju proaktivno objavljivanje parlamentarnih informacija, te da periodično usavršava ove politike kako bi se iskoristili primjeri dobre prakse u razvoju.
- Olakšavanje pristupa parlamentarnim informacijama: Parlament je dužan da obezbijedi da informacije budu široko dostupne svim građanima na nediskriminišućoj osnovi putem višestrukih kanala, uključujući i neposredni uvid, štampane medije, radio i uživo emitovanje i emitovanje na zahtjev. Fizički pristup parlamentu se mora se obezbijediti za sve građane.

- Omogućavanje elektronske komunikacije parlamentarnih informacija: Parlamentarne informacije se objavljuju na internetu u otvorenim formatima koji omogućuju građanima da analiziraju i ponovo upotrebljavaju ove informacije koristeći cijeli niz tehnoloških alata.

4.3. Nacrt zakona o budžetu

U sklopu aktivnosti koje su vezane za zagovaranje dobrog upravljanja u državnim organima, Centar za demokratsku tranziciju dostavio je Ministarstvu finansija komentare i sugestije na Nacrt zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Komentari su utemeljeni na rezultatima dijela monitoringa poštovanja principa dobrog upravljanja u državnim institucijama, tj. na dio monitoringa koji se bavio budžetom.

Predložili smo da se novim zakonom:

- preciziraju zakonski rokovi do kada je Vlada dužna da dostavi predlog zakona o budžetu Skupštini na razmatranje. Shodno međunarodnim preporukama naš predlog je da se propiše obaveza Vlade da najkasnije do 15. oktobra dostavi Skupštini predlog zakona o budžetu za sljedeću godinu.
- uredi pitanje transparentnosti planiranja i potrošnje sredstava iz budžeta. Kako bi proces planiranja i potrošnje sredstava iz budžeta bio transparentniji, trebalo bi propisati:
 1. Obavezu da sve potrošačke jedinice (Vlada, Skupština, ministarstva, lokalne samouprave...) na svojim internet stranicama objave svoje budžete za tekuću godinu, izvještaje o izvršenju budžeta kao i završni račun za prethodnu godinu.
 2. Obavezu da se godišnji budžeti i završni računi budžeta objavljuju u formatu koji omogućava jednostavno korišćenje i manipulaciju podacima, kao i da se budžeti objasne narativno.
 3. Obavezu da sve potrošačke jedinice izrade brošure ili kratak vodič kroz budžet kako bi se on objasnio građanima na razumljiv i prihvatljiv način.

V PROGRAMSKA OBLAST: ISTRAŽIVANJA

1. Razvoj Istraživačkog centra u 2012. godini

U 2012. godini, urađeno je prvo strateško planiranje koje se odnosilo isključivo na rad Istraživačkog centra. Strateško planiranje je odrađeno kao dio predloga za projekat za Think Tank Fund, koji je CDT dobio krajem godine. Stateški plan predviđa razvoj Istraživačkog centra za naredne tri godine. Planom je previđeno podizanje i razvoj istraživačkih kapaciteta organizacije u tri oblasti: dobro upravljanje, odgovorna politika i zloupotreba izbornog i političkog sistema. Strateški plan poseban akcenat stavlja na stvaranje kapaciteta za izradu policy dokumenata, kao i za unapređenje taktika javnog zagovaranja.

Ovim planom predviđeno je da CDT u naredne tri godine jasno ustanovi procedure kojima se definiše stvaranje metodologije istraživanja, kreiranje istraživačkih timova, način upotrebe rezultata istraživanja i način pisanja policy papera. Jedan od prvih koraka ka tome jeste novi sistem rada u identifikovanju teme za predloge projekata. Naime, prije početka pisanja predloga projekata, Istraživački centar će organizovati radionice u kojima će se ustanoviti problem koji nas interesuje. Nakon toga, identifikovaće se istraživačko pitanje, iz njega će se izvesti ključni ciljevi (kao odgovori na pitanje, odnosno hipoteze). Potom će se identifikovati najkvalitetniji način dolaska do odgovora (metodologija). Kada se ustanovi metodologija, za svaku pojedinačnu aktivnost biće utvrđeni indikatori na osnovu kojih će moći da se mjeri uspješnost projekta interno, u toku same realizacije projekta, što će nam omogućiti da pravilno vrednujemo rezultate našeg rada. Indikatori će biti formulisani u odnosu na rezultat za svaku aktivnost koji će biti definisan u toku radionice. Svi rezultati projekta biće formulisani tako da u svakom trenutku predstavljaju materijal za izradu policy dokumenta. Na taj način ćemo omogućiti da rezultate istraživanja koristimo u cilju unapređenja javnih politika države.

2. Najznačajnija istraživanja u 2012. godini

2.1. DURBIN (Dobra uprava – bolje institucije): Dobro upravljanje u Crnoj Gori

DURBIN se fokusirao na istraživanje tri problema koja su identifikovana kao najproblematičnija u Crnoj Gori: otvorenost vladinih institucija, njihova odgovornost za kreiranje politika, donošenje odluka i mjerenje učinaka i vladini reformski kapaciteti.

2.2. Informisanje građana o procesu evropskih integracija

U okviru projekta, urađena je komparativna analiza crnogorske Komunikacione strategije za informisanje građana o EU, kao i analiza sličnih dokumenata zemalja regiona (Hrvatska, Slovenija, Srbija, Bugarska). Komparativna analiza imala je za cilj da ukaže na najbolje prakse koje bi mogle koristiti Crnoj Gori u narednom periodu, kako bi se građanima na pravi način objasnilo šta su to pregovori i šta se može očekivati od ulaska u Evropsku uniju.

2.3. Monitoring poštovanja Zakona o finansiranju političkih partija

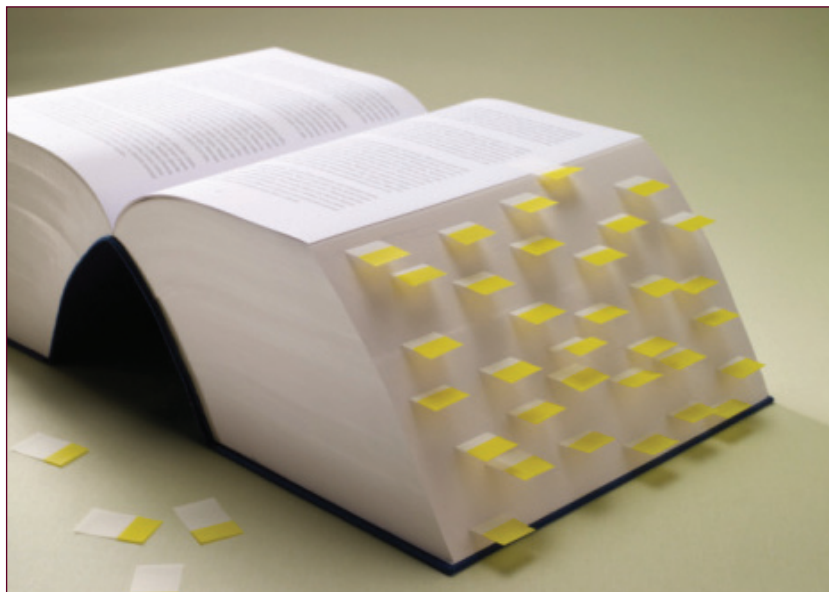
U okviru projekta Novac i politika – Crna Gora i region, CDT je sproveo monitoring poštovanja Zakona o finansiranju političkih partija, kome za cilj nije bilo samo identifikovanje nepravilnosti, već i predlaganje mogućih načina otklanjanja problema u praksi.

2.4. Istinomjer

Istraživački projekat je imao za cilj da analizira istinitost, ispunjenost i dosljednost obećanja i izjava političara i državnih zvaničnika.

2.5. CSO Sustainability Index 2012

Kao i prethodne godine, CDT je i ove godine uradio izvještaj za Crnu Goru za publikaciju CSO Sustainability Index koja pokriva 2012. Godinu. Istraživanje se fokusiralo na sedam dimenzija civilnog sektora: pravni okvir za funkcionisanje OCD, organizacione kapacitete, finansijsku stabilnost, zagarovanje, pružanje usluga, infrastrukturu i javni imidž OCD u crnogorskoj javnosti.

VI PROGRAMSKA OBLAST: CIVILNO DRUŠTVO

CDT se zalaže za razvijeno i proaktivno civilno društvo, bez kojeg ne može da se govori o demokratizaciji društva uopšte. Interni kapaciteti nevladinih organizacija, problemi sa kojima se nevladine organizacije suočavaju, njihov odnos sa organima vlasti na centralnom i lokalnom nivou, samo su neka od pitanja kojima CDT, kroz svoje projektne aktivnosti, posvećuje pažnju. Ujedno, kroz uspostavljanje i izgradnju partnerstava na nacionalnom i regionalnom nivou sa drugim nevladinim organizacijama, CDT nastoji da pospiješi razmjenu primjera dobre prakse i iskustava, koji bi mogli da doprinesu ostvarivanju napretka u jačanju civilnog društva Crne Gore.

DONATOR

1. CSO Sustainability Index za 2012. godinu

CDT je u drugoj polovini 2012. godine počeo sa pripremom Indeksa održivosti organizacija civilnog društva (OCD) u Crnoj Gori za tu godinu, kao dio Indeksa održivosti koji za Centralnu Evropu i Evroaziju priprema USAID. Finalizacija Indeksa za Crnu Goru očekuje se na proljeće 2013. godine, a obuhvatiće presjek stanja u nekoliko oblasti: pravni okvir za funkcionisanje OCD, organizacioni kapaciteti, finansijska stabilnost, zagovaranje, pružanje usluga, infrastruktura i javni imidž, odnosno sliku OCD u javnosti.

CDT je već tri godine zaredom uključen u pripremu ove sveobuhvatne analize stanja nevladinog sektora, koja omogućava pregled napretka u pojedinim oblastima tokom godina. Tako su, iako je i za 2010. i za 2011. godinu, civilno društvo u Crnoj Gori ocijenjeno ukupnom ocjenom 4.1 (od maksimalno mogućih 7), u domenu pravnog okvira, organizacionog kapaciteta i javnog imidža u 2011. godini, ostvareni lošiji rezultati nego što je to bio slučaj 2010. Ukupna ocjena, međutim, pokazuje da civilni sektor, ipak, napreduje.

Upoređivanje indeksa u 2010. i 2011. godini

	NAZIV OBLASTI	OCJENA INDEKSA 2010.	OCJENA INDEKSA 2011.
1.	Pravni okvir za funkcionisanje OCD	3,6	3,5
2.	Organizacioni kapacitet	4,4	4,3
3.	Finansijska stabilnost	4,9	4,9
4.	Zagovaranje	3,5	3,5
5.	Pružanje usluga	4,0	4,0
6.	Infrastruktura	3,9	3,9
7.	Javni imidž	4,4	4,3

2. Status NVO

2.1. Sprovođenje Zakona o nevladinim organizacijama

U dijelu sprovođenja Zakona o nevladinim organizacijama, 2012. godina nije donijela napredak. CDT je pratio dinamiku donošenja podzakonskih akata, naročito u dijelu formiranja posebne komisije za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama. Međutim, nedonošenje drugih propisa kojima se utiče na iznos sredstava koja se mogu raspodijeliti nevladinom sektoru (u prvom redu Zakona o igrama na sreću), negativno se odrazilo na punu primjenu Zakona o nevladinim organizacijama. CDT je nastavio da zagovara uvođenje posebne nacionalne fondacije koja bi dodjeljivala sredstva nevladinim organizacijama na centralizovanom nivou, uz punu transparentnost cjelokupnog procesa dodjele sredstava.

3. Sprovođenje uredbe o javnim raspravama i saradnja sa nevladinim sektorom

CDT je u toku 2012. godine pratio sprovođenje Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija i Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona. Nalazima monitoringa utvrđeno je da su uredbe u određenoj mjeri ostale samo formalnopravno proklamovanje veće uključenosti nevladinog sektora u rad državnih organa, a da se nastavilo sa ranijom praksom suštinskog neuključivanja nevladinog sektora.

Obaveze propisane Uredbom o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona: da ministarstva na internet stranici postavljaju spisak zakona za koje će biti organizovana javna rasprava, da na vidljivom mjestu na internet stranicama postavljaju poziv za javnu raspravu, da, nakon održane javne rasprave objave izvještaje u kojima će detaljno naznačiti razloge prihvatanja ili odbijanja određenog predloga iznijetog na javnoj raspravi, u značajnoj mjeri su kršene od strane većeg broja ministarstava. Ministarstva nisu imenovala lice zaduženo da bude moderator za javne rasprave, ali se daleko ozbiljnije kršenje Uredbe ogledalo u neobjavlivanju plana javnih rasprava (na početku primjene Uredbe, to su uradili

samo Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava). Pored toga, izvještaji koji su pratili javne rasprave nisu pripremani na propisani način – ne sadrže razloge prihvatanja, a naročito odbijanja određenog predloga iznijetog na javnoj raspravi. Upravo izostavljanjem ovako bitnih elemenata izvještaja, ministarstva su u značajnoj mjeri uticala na umanjivanje kvaliteta javnih rasprava, što se negativno odražava na zainteresovanost građana da se uopšte uključe u takav jedan proces.

Pored ovoga, monitoring primjene Uredbe vršen je i u okviru projekta DURBIN, gdje je uočen neznatan napredak u dijelu primjene (75% ministarstava ispunilo je obavezu da imenuje moderatora za javne rasprave). Međutim, samo 50% ministarstava je u toku 2012. godine objavilo makar jedan poziv za javne rasprave, 43,75% je objavilo makar jedan izvještaj nakon sprovedene javne rasprave, a samo 18,75% je na internet stranici objavilo plan javnih rasprava.

Ni primjena Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija ne može biti opisana kao pozitivna. Sama uredba nije uredila izbor predstavnika nevladinih organizacija u članove radnih tijela na način da se izbor zasniva na stručnosti samog kandidata i referencama same nevladine organizacije, kako je to CDT, zajedno sa Inicijativom mladih za ljudska prava, tražio prilikom izrade same uredbe. Pored toga, monitoring koji je CDT sproveo u okviru projekta DURBIN, pokazao je koliko se Uredba zapravo ne primjenjuje, jer je samo 20,83% ministarstava uključilo nevladine organizacije u rad radnih grupa koje su pripremile 5 predloga zakona ili strateških dokumenata za to ministarstvo (gdje je broj 5 uzet kao adekvatan pokazatelj uključenosti NVO sektora u proces donošenja propisa).

4. Strategija razvoja nevladinog sektora

U oktobru 2012. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova uputilo je javni poziv za uključivanje u postupak pripreme Strategije razvoja nevladinog sektora u Crnoj Gori, sa Akcionim planom za njenu implementaciju za period 2013-2015. godina. Iako formalno nije uključen u radnu grupu, CDT je, u okviru partnerstva sa Građanskom alijansom čiji je predstavnik član radne grupe, pomogao u pripremi pojedinih dijelova predloga Strategije.

Svoje sugestije CDT je naročito istakao u dijelu finansiranja nevladinog sektora, naglašavajući i obrazlažući sistem formiranja centralizovane nacionalne fondacije. CDT je takođe dao doprinos prilikom izrade opisa stanja za pitanja uključenosti NVO u rad državnih organa, odnosno u javne rasprave za donošenje propisa, ustupajući rezultate svojih istraživanja.

5. Jačanje kapaciteta NVO

5.1. NVO i javne politike

U dijelu jačanja uloge i položaja NVO sektora u postupku donošenja propisa, strateških dokumenata i tome slično, odnosno kreiranju javnih politika, CDT je pripremio priručnik „Kako da utičemo na javne politike“. U pripremi priručnika učestvovala je i predstavnica Udruge građana GONG iz Hrvatske. Priručnik je izrađen u okviru projekta „Otvorene institucije“, koji je finansirala Evropska unija.

Cilj priručnika bio je da nevladine organizacije na jednostavan i sažet način uputi na sve moguće načine uključivanja u proces donošenja odluka, i u okviru Vlade i u okviru Skupštine. Akcenat je stavljen na objašnjavanje postupka donošenja propisa i drugih akata i dokumenata, a u kontekstu postupka ukazivano je na prostor koji NVO mogu iskoristiti da bi svojim radom i angažovanošću doprinijele donošenju kvalitetnijih propisa. Poseban dio priručnika posvećen je principima i tehnikama zagovaranja, kao alatki za uspješno plasiranje predloga NVO sektora. U sklopu priručnika, pripremljen je i poseban poster koji na vizuelno interesantan i jednostavan način prikazuje procedure za učešće u donošenju odluka. Nakon objavljivanja priručnika, CDT je organizovao jednodnevnu obuku za nevladine organizacije na temu „Tehnike zagovaranja i zakonodavni proces u Crnoj Gori“. Obuci su prisustvovali predstavnici sedam nevladinih organizacija u Crnoj Gori.

DONATOR

PARTNER

5.2. Organizacioni kapaciteti NVO

CDT je u 2012. godini dosta radio na izgradnji i jačanju kapaciteta nevladinih organizacija u zemlji i okruženju.

U Crnoj Gori smo, kroz USAID/ORT-ovu Inicijativu za osobe sa invaliditetom, održali seriju treninga u okviru kojih su obrađene različite teme vezane za organizacioni razvoj – liderstvo, upravljačka struktura, mehanizmi interne kontrole, monitoring i evaluacija programa i projekata, evaluacija rada zaposlenih, organizacione i finansijske politike i procedure, interna komunikacija i timski rad, itd. Učesnici treninga su bili predstavnici nevladinih organizacija: Staze (Podgorica), Organizacija slijepih (Nikšić), Nova šansa (Herceg Novi), Udruženje paraplegičara (Pljevlja) i Zračak Nade (Pljevlja).

Nacionalni demokratski institut (NDI) nas je angažovao da pomognemo u izgradnji kapaciteta njihove lokalne partnerske organizacije u Albaniji - Ženske mreže za ravnopravnost u donošenju odluka. Kroz niz konsultacija i treninga, pomogli smo im u razvoju predloga projekata i budžeta, planiranju godišnjeg budžeta, strateškim komunikacijama, internoj komunikaciji i procedurama, izvještavanju itd.

VII INFORMACIONE I KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE

1. Uloga IT-a u internom funcionisanju CDT-a

CDT je u 2012. godini nastavio sa korišćenjem Google-ovih servisa kao što su kalendar i organizacija dokumenata, čime je unaprijeđen menadžment organizacije i kolaboracija zaposlenih u organizaciji. Uz pomoć ovog servisa zaposleni mogu na jednostavan i brz način doći do informacija i dokumenata vezanih za sve aktivnosti u CDT-u, i steći uvid o obavezama pojedinaca, da bi se lakše sinhronizovali sa njihovim vremenom. U toku ove godine kreirali smo nekoliko Google kalendara koji su vezani za pojedine projekte ili funkcionisanje određenog tima. Sva obavještenja i promjene na kalen-

daru sinhronizovane su sa mobilnim telefonima zaposlenih preko Google-ovog SMS servisa. Takođe smo kreirali mailing grupe unutar same organizacije, radi lakšeg i efikasnijeg funkcionisanja. Unutar kancelarija CDT-a postavili smo server na kojem se nalaze folderi sa podacima, korisne baze i programi, kao i zajednička arhiva organizacije. Ovo rješenje je izuzetno važno, jer podacima i fajlovima može da se pristupi van kancelarije i sa bilo kojeg računara.

2. Veb sajt CDT-a - www.cdtmn.org

Veb sajt CDT-a je dvojezičan – pored C/S/B/H jezika, cjelokupan sadržaj postoji i na engleskom jeziku, a takođe je prilagođen mobilnim telefonima. Veb sajt prati rad i informiše javnost o svim aktivnostima CDT-a. Građani putem veb sajta mogu napraviti uvid u rad CDT-a i dobiti sve neophodne informacije o našim aktivnostima, projektima, partnerima i donatorima, ali i informacije koje se tiču finansijske transparentnosti rada organizacije. On je prilagođen strateškim smjernicama CDT-a i prati naše programske oblasti.

Na naslovnoj strani nalaze se vijesti koje se redovno ažuriraju, kao i mnoštvo korisnih i aktualnih linkova: arhiva rezultata izbora u Crnoj Gori, aktuelni projekti i donatori, tenderi, linkovi naših prijatelja, aktuelni pozivi za javne nabavke, bilteni, mapa sajta, kontakti itd. U toku 2012. godine kreirali smo video galeriju.

Tokom 2012. godine veb sajt CDT-a je posjećen 15.598 puta, sa prosjekom od 42,73 posjeta po danu. Posjetioci našeg veb sajt-a su pretežno iz Crne Gore 72,24%, zatim slijede Srbija 11,00%, Bosna i Hercegovina 2,57%, SAD 1,87% itd.

3. Projektni veb sajt-ovi

3.1. Novac i politika – www.moneyandpolitics.me

Veb sajt Money and politics počeo je sa radom krajem januara 2012. godine, a kreiran je u okviru projekta „Novac i politika – Crna Gora i region“. Veb sajt je dvojezičan – pored C/S/B/H jezika, cjelokupan sadržaj postoji i na engleskom jeziku.

Na veb sajtu se mogu naći relevantne informacije o finansiranju političkih partija na nacionalnom i regionalnom nivou, kao i osnovne informacije o donatorima i partnerima. Takođe, tu se nalazi baza propisa iz ove oblasti na regionalnom nivou. Uz to, možete pronaći i kontakte političkih partija i organa nadležnih za nadzor i kontrolu finansiranja političkih partija u zemljama regiona, izvještaje koje je GRECO do sada objavio za zemlje regiona, kao i biltene i publikacije nastale u toku projekta.

3.2. Istinomjer – www.istinomjer.me

Istinomjer.me je počeo sa radom krajem septembra 2012. godine. Veb sajt mjeri izjave nosilaca javnih funkcija u smislu njihove dosljednosti, istinitosti i ispunjenosti obećanja, ispunjenja predizbornih i potencijalno politizovanih obećanja političkih partija koje su dobile mandat da vrše vlast. Na njemu se nalaze biografije nosilaca javnih funkcija, programi političkih partija za 2009. i 2012. godinu, detaljna metodologija projekta i blog na

kojem se nalazi analiza dosadašnjih izjava. Veb sajt pruža mogućnost da građanin predloži nove sadržaje ili upozori na neodgovornost političara. Takođe, izjave koje su ocijenjene mogu se komentarisati.

3.3. Info Centar o evroatlantskim integracijama - www.infocentarmne.net

Veb sajt Info Centra počeo je sa radom u novembru 2012. godine i na njemu možete naći novosti o evroatlantskim integracijama, kao i informacije o funkcionisanju samog centra. U okviru veb sajta integrisan je kalendar aktivnosti, gdje posjetioci mogu da vide događaje koji slijede kao i realizovane događaje. Na sajtu možete pronaći biltene, pogledati galeriju fotografija i video snimaka događaja koji su organizovani od strane Info centra, kao i sekciju „pitivanja i odgovori“ na m i j e n u građanima. Važno je napomenuti da smo prvi put koristili i implemtilarili livestream u okviru veb sajta Info Centra.

3.4. DURBIN – www.durbin.cdtmn.org

Veb sajt projekta DURBIN kreiran je u decembru 2012. godine. Na njemu se nalazi baza podataka o transparentnosti organa državne uprave. Klikom na određenu instituciju posjetilac može dobiti podatke o transparentnosti organa dobijenih na osnovu istraživanja koje je CDT sproveo u 2012. godini. Takođe, mogu se pronaći podaci o projektu, partnerima i donatorima, izvještaji i saopštenja, kontakti, a postoji i opcija za poređenje rezultata transparentnosti organa državne uprave.

4. Socijalne mreže

4.1. Facebook

CDT facebook grupa (link: www.facebook.com/groups/10823726301) bila je aktivna tokom 2012. godine, obogaćen je njen sadržaj, a broj članova grupe je do kraja godine prešao 1200. Pored grupe postoji i stranica CDT (link: www.facebook.com/pages/Centar-za-demokratsku-tranziciju-CDT/139420946128519), koja takođe prati aktivnosti organizacije.

4.2. Twitter

CDT ima dva profila na Twitter-u: jedan na C/S/B/H (@CDT CrnaGora), a drugi na engleskom jeziku (@CDT Montenegro). Na njima se objavljuju najvažnije vijesti o aktivnostima organizacije i prate najvažnija društvena dešavanja iz programskih oblasti CDT-a.

5. Izdavaštvo

CDT je u 2012. godini objavio sljedeće publikacije:

- CDT izvještaj o radu - 2011. godina (maj 2012)
- Kako da utičemo na javne politike? (jun 2012)
- Izvještaj o radu vlade Crne Gore 2011. godina (jun 2012)
- Civilno društvo – važan faktor u pregovorima za pristup Srbije i Crne Gore Evropskoj uniji (publikacija je dostupna samo na engleskom jeziku, novembar 2012)
- Finansiranje političkih partija u 2011. godini (novembar 2012)
- Vodič kroz EU i NATO (drugo izdanje, novembar 2012)

Sve publikacije u elektronskoj formi možete pronaći na veb sajtu CDT-a www.cdtmn.org u rubrici IZDAVAŠTVO.

VIII MEĐUNARODNA SARADNJA

1. Međunarodne konferencije, seminari i studijske posjete

- Predsjednica CDT-a, Milica Kovačević, učestvovala je na Balkan Peer Exchange konferenciji koja se organizovala od 21. do 23. februara, u Beogradu, od strane Balkanske zadužbine za demokratiju (BTD), Nacionalnog fonda za demokratiju (NED), Fondacije Otvoreno društvo – Think Tank Fund i program Human Rights and Governance Grants, Evropskog fonda za Balkan i Fonda za otvoreno društvo – Srbija. Konferencija je okupila predstavnike 50 think tank-ova i advocacy organizacija (koje kontinuirano ostvaruju rezultate u oblastima svog istraživačkog djelovanja) i određeni broj donatora aktivnih u regionu, pružajući im prostor za direktnu razmjenu praksi, pozitivnih i negativnih iskustava i kreiranje novih inovativnih ideja.

- Izvršni direktor CDT-a, Dragan Koprivica, učestvovao je na POINT konferenciji (Politička Odgovornost i Nove Tehnologije), od 16. do 18. februara u Sarajevu. POINT predstavlja regionalnu konferenciju organizacija civilnog društva iz 7 država jugoistočne Evrope koje se intenzivno bave korišćenjem

novih tehnologija u svom radu. POINT konferenciju organizuju UG „Zašto ne“ iz BiH u saradnji sa CRTA-om iz Srbije, Metamorphosis-om iz Makedonije, a u organizacionom odboru konferencije su i Mjaft iz Albanije. Događaj je u fokusu imao pet glavnih tema u kontekstu korištenja novih tehnologija: praćenje rada vlasti i zagovaranje, otvorenost vlasti i javnih podataka, izbori i izborni proces, edukacija, informisanje i trening, mobilizacija i organizovanje.

- Izvršni direktor CDT-a, Dragan Koprivica, učestvovao je na Konferenciji o građanskom nadgledanju izbora koja je, u organizaciji Nacionalnog demokratskog instituta (NDI), održana 19. i 20. marta 2012. godine u Libiji. U radu konferencije učestvovalo je 50 predstavnika organizacija civilnog društva u Libiji čiji je cilj formiranje mreže koja će, po prvi put, uraditi projekat građanskog nadgledanja izbora. Naime, krajem juna

planirani su prvi izbori u Libiji nakon 1965. godine. CDT je pozvan da sa libijskim kolegama podijeli iskustvo o formiranju i funkcionisanju mreže izbornih posmatrača, stvaranju tima za analizu pravnog okvira izbora, kreiranju PR strategije kao i strategije razvoja ICT u posmatranju izbora.

- Asistentkinja projekt koordinatora, Biljana Jovanović, učestvovala je na okruglom stolu na temu „Zapadni Balkan i evropske integracije“, koji se održao u okviru simpozijuma na temu „Suočavanje sa izazovima na zapadnom Balkanu: Multikulturalizam i evropske integracije“, u periodu od 16. do 18. aprila u Dižonu, u Francuskoj. Simpozijumu je prisustvovalo 20 mladih predstavnika NVO-a sa prostora zapadnog Balkana, renomirani profesori sa francuskih univerziteta, kao i studenti sa Fakulteta političkih nauka u Dižonu.
- Član izvršnog odbora CDT-a, Blažo Crvenica, boravio je od 3. do 9. juna u Istanbulu, gdje je učestvovao na treningu za dugoročne (LTO) posmatračke izbora u organizaciji OSCE/ODIHR. Na treningu su učestvovala 33 polaznika iz 18 država Centralne i Istočne Evrope i Azije. Neke od tema o kojima se govorilo bile su osnovni standardi demokratskih izbora, ODIHR metodologija monitoringa izbora, timski rad u međunarodnom okruženju, mehanizmi izvještavanja, a urađene su i brojne vježbe i studije slučaja vezane za dugoročno posmatranje izbora.
- Izvršni direktor CDT-a, Dragan Koprivica, učestvovao je 8 i 9. juna na Sofijskom forumu za Balkan. Forum su organizovali Ministarstvo inostranih poslova Republike Bugarske i Centar za liberalne strategije, u saradnji sa Balkanskom zadužbinom za demokratiju. U toku dva radna dana razmotrene su značajne teme vezane za sadašnjost i budućnost balkanskog prostora: mjesto Balkana u globalnom svijetu, budućnost integracija na Balkanu, odnosi EU i SAD u kontekstu balkanske politike. Takođe, raspravljalo se o ekonomskim integracijama ali i problemima koji, u posljednje vrijeme, opterećuju ovaj prostor. Učesnici skupa bili su zvaničnici balkanskih zemalja, međunarodne zajednice, predstavnici medija i NVO sektora.

- Član izvršnog odbora CDT-a, Blažo Crvenica prisustvovao je sastanku o demokratskim izborima i procesu nadgledanja izbora u sjedištu OSCE-a u Beču, održanog 12. i 13. jula. Sastanak, zajednički organizovan od strane predsjedavajuće članice OSCE-a Republike Irske i ODIHR-a, okupio je predstavnike vlada, izbornih komisija i civilnog društva 56 članica OSCE-a, kao i zemalja partnera. Sastanak su otvorili predsjedavajući Stalnog savjeta OSCE-a irski ambasador Eoin O'Leary i direktor ODIHR-a Ambasador Janez Lenarčič. U fokusu sastanka bila je uloga nadgledanja izbora u promociji demokratije i sigurnosti država članica.
- Projekt koordinatorka CDT-a, Ivana Drakić boravila je u Briselu od 14. do 18. oktobra u okviru programa pod nazivom Fostering Policy Dialogue: TRAIN Programme, koji organizuje Njemački savjet za spoljnu politiku. Program ima za cilj podsticanje aktivnog dijaloga između think tankova i političkih aktera u zemljama zapadnog Balkana. Ovo je bila posljednja studijska posjeta u okviru TRAIN programa.

2. Međunarodne posmatračke misije

- Predstavnici Centra za demokratsku tranziciju (CDT) učestvovali su u međunarodnoj misiji nadgledanja parlamentarnih izbora u Ukrajini, koju je sprovedla Evropska mreža organizacija koje nadgledaju izbore (ENEMO). U misiji je učestvovalo 5 predstavnika CDT-a – 3 dugoročna i 2 kratkoročna posmatrača/ica.

IX PRAXIS D.O.O

1. O Praxisu

Praxis Montenegro, naša kompanija, u 2012. godini radila je na profilisanju svojih djelatnosti i usavršavanju obavljanja posla u novim oblastima poslo-

vanja. Početak 2012. godine bio je posvećen donošenju odluka o održivosti sadašnjih i budućih djelatnosti kompanije. Zaokružena je finansijska rekonstrukcija kompanije, koja je bila neophodna za dalje neometano poslovanje.

Dalje, procijenjeno je da kompanija ima značajne prilike za nastavak svojih logističko-tehničkih djelatnosti, o čemu će niže biti više riječi.

U 2012. godini došlo je do promjene ovlaštenog lica kompanije, i od aprila 2012. godine umjesto Milivoja Krivokapića funkciju Izvršnog direktora obavlja Milovan Papić.

Krajem decembra obavljena je i promjena vlasničke strukture organizacije u korist Centra za demokratsku tranziciju, koji sada ima učešće od 58%.

2. Istraživanja javnog mnjenja

Praxis je tokom 2012. godine intenzivnije radio u okviru istraživačke i logističko-organizacione djelatnosti. Za potrebe East-West Management Institute (EWMI) – predstavništvo u Podgorici, sprovedena je druga po redu anketa o korupciji u periodu od 10. juna do 15. jula. Istraživanje je uspješno okončano uz učešće dva regionalna i 19 opštinskih koordinatora.

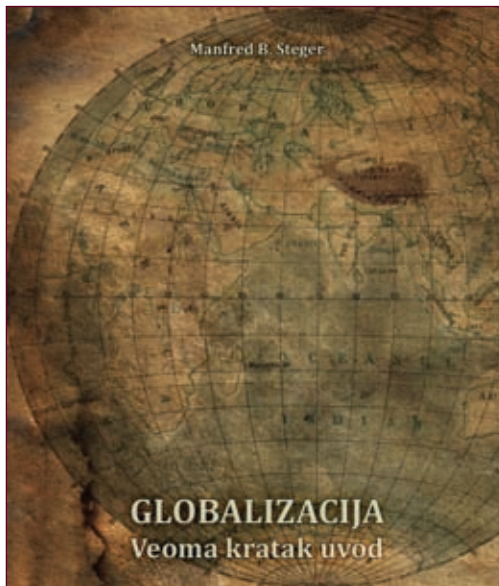
Tokom jula, avgusta i septembra, nakon najbolje dostavljene ponude, Praxis je učestvovao u projektu Rangiranje opština u Crnoj Gori na osnovu zadovoljstva građana i preduzeća životom i uslovima za rad 2012. U pitanju je bilo prikupljanje kvalitativnih i kvantitativnih indikatora na redovnoj osnovi, dizajnirano tako da bilježi poboljšanja do kojih je došlo tokom vremena u crnogorskim opštinama. Po utvrđenom uzorku i metodologiji, oko 30 angažovanih ljudi je uspješno sprovelo i ovo istraživanje. Naručiocci ovog posla su bili East-West Management Institute (EWMI) i CHF International (CHF), organizacije finansirane od strane Američke organizacije za međunarodni razvoj (USAID).

3. Usluge dizajna i pripreme za štampu

Tokom 2012. godine korišćeno je dugogodišnje iskustvo CDT-ovog tima na polju dizajna publikacija i veb sajtova. Upravo to znanje je pomoglo da potpišemo dvogodišnji ugovor sa UNICEF-om, nakon što smo dostavili najbolju ponudu na tenderu koji su raspisali. Ugovor podrazumijeva rad na dizajnu i pripremi za štampu njihovih publikacija u naredne dvije godine. Treba napomenuti i dobru saradnju sa našim partnerima, koji nam obezbjeđuju brzu i kvalitetnu štampu svih vrsta materijala.

4. Izdavaštvo

Početkom decembra 2012. godine iz štampe je izašla naša prva knjiga Globalizacija - Veoma kratak uvod autora Manfreda B. Stegera. Ovo je jedan od pet naslova iz Oksfordske edicije koji pruža pristupačan uvid kako u uzroke, tako i u efekte globalizacije. Urednici pomenutog djela na našem jeziku su Olivera Komar i Bojan Spaić. Pored njih, u radu na ovom izdanju učestvovali su i prevodilac Danilo Leković, Milka Goranović koja je uradila lekturu teksta i Bojan Tešić i Blažo Crvenica, koji su pripremili tekst za štampu. Tiraž knjige je 500 primjeraka. U planu je objavljivanje i ostalih naslova iz pomenute edicije.

X PRIHODI I RASHODI CDT-A

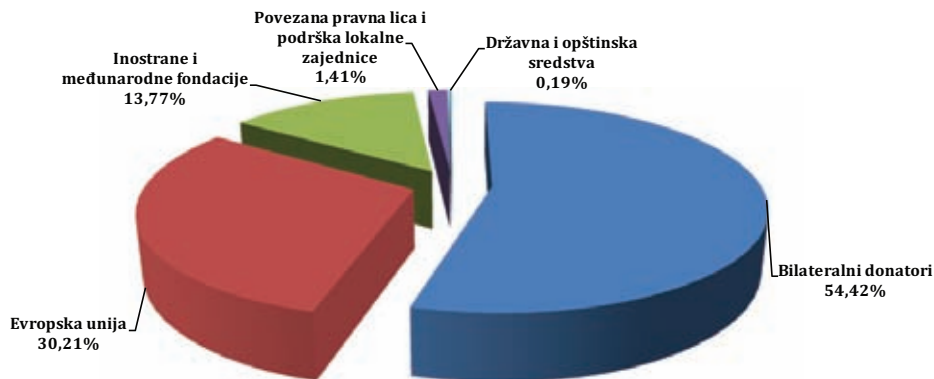

1. Prihodi CDT-a u 2012. godini

Ukupni prihodi CDT-a za projekte implementirane u 2012. godini iznose 238.583,80€, od kojih je u toku 2012. godine uplaćeno 210.229,66€, a u toku 2011. godine 28.354,14€.

DONATOR	IZNOS (€)
Inostrane i međunarodne fondacije (PTF, WFD, NED, RBF)	47.447,37
Evropska unija	27.704,80
Bilateralni donatori (Ambasade, USAID, NDI, NATO PDD, DGAP)	110.566,63
Povezana pravna lica i podrška lokalne zajednice (Praxis Montenegro d.o.o, donacije i članarine)	23.510,86
Državna i opštinska sredstva (Kordinacioni tim Vlade Crne Gore za implementaciju komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama Crne Gore)	1.000,00
UKUPNO	210.229,66

Prihodi u 2012. godini - struktura donatora

NAZIV PROJEKTA	DONATOR	IZNOS (€)
Dobro upravljanje – bolje institucije	USAID EWMI	28.792,00
Info centar o Evroatlantskim integracijama - Kreativan pristup integracijama	Ambasada Kanade	23.947,42
Institucionalna podrška ⁸	Praxis Montenegro d.o.o., donacije fizičkih lica, članarina	23.115,86
Jaka zajednica ključ održivog razvoja	Evropska unija	23.000,00
Predizborne debate 2012	The Rockefeller Brothers Fund	22.990,86
Istinomjer	NED	17.516,57
Election breakfast 2012	Ambasada Sjedinjenih Američkih Država	15.222,52
EUPhoria	Ambasada Kraljevine Holandije	14.116,00
Podizanje kapaciteta za povećanje transparentnosti Opštine Kotor	Fond - Partnerstvo za transparentnost	6.489,94
Info centar o Evroatlantskim integracijama - Razvoj “fact sheets” i povećanje svesti građana o EA integracijama	Ambasada Sjedinjenih Američkih Država	6.394,37
Info centar o Evroatlantskim integracijama - Institucionalna podrška	Ambasada Turske	5.000,00
Indeks održivosti NVO-a	USAID MSI	4.346,07
Info centar o Evroatlantskim integracijama - Otvaranje info centra	NATO PDD	3.988,00
Info centar o Evroatlantskim integracijama - TV emisije “Ping pong”	Ambasada Velike Britanije	3.600,00
Mreža mladih Nikšić-Sarajevo	Evropska unija	2.574,15
NATO Photo exhibition	NATO PDD	2.540,93
Otvorene institucije	Evropska unija	2.130,65
Train Program	Nemački savjet za spoljnu politiku - DGAP	1.349,32
EU/NATO radionice	Koordinacioni tim Vlade Crne Gore za implementaciju komunikacione strategije o evroatlantskim integracijama	1.000,00
Jačanje kapaciteta Ženske mreže za ravnopravnost, Albanija	NDI	870,00
Jačanje kapaciteta crnogorskog parlamenta	Vestminster fondacija za demokratiju	450,00
Info centar o Evroatlantskim integracijama - Institucionalna podrška	Ambasada Slovenije	400,00
Izrada studije “Ustavni izazovi na putu ka EU”	Asocijacija Zenit Skopje	395,00
UKUPNO		210.229,66

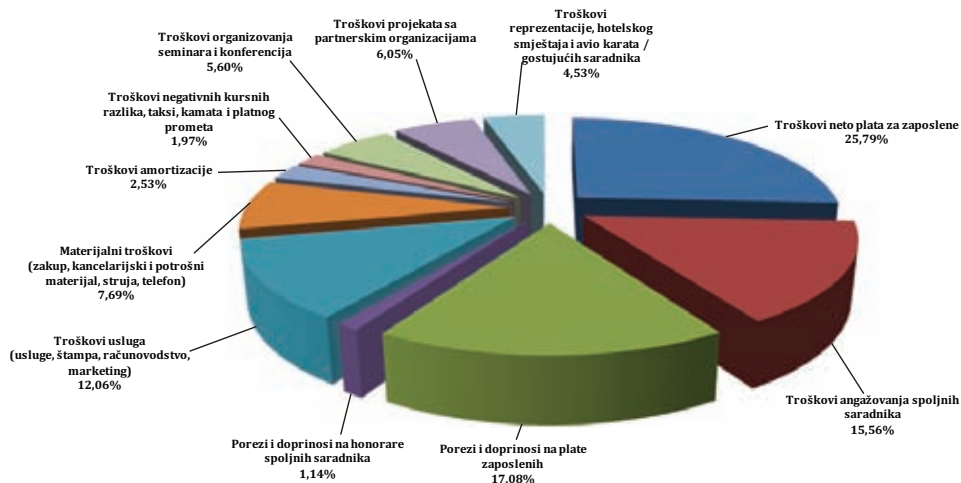
⁸ Pravilnik o radu CDT-a definiše proporcionalno učešće zaposlenih u finansiranju CDT-a, pa je slučaju honorarnog angažovanja zaposleni dužan da najmanje 50% neto honorara donira organizaciji, a treća lica angažovana u svojstvu predstavnika CDT-a doniraju minimum 30% neto honorara.

2. Rashodi CDT-a u 2012. godini

Ukupni rashodi CDT-a u 2012. godini iznosili su 223.396,62€.

TROŠKOVI	IZNOS (€)
Troškovi neto plata za zaposlene	57.624,16
Troškovi angažovanja spoljnih saradnika	34.767,00
Porezi i doprinosi na plate zaposlenih	38.145,03
Porezi i doprinosi na honorare spoljnih saradnika	2.555,99
Troškovi usluga (usluge, štampa, računovodstvo, marketing)	26.945,02
Materijalni troškovi (zakup, kancelarijski i potrošni materijal, struja, telefon)	17.169,37
Troškovi amortizacije	5.651,73
Troškovi negativnih kursnih razlika, taksi, kamata i platnog prometa	4.399,32
Troškovi organizovanja seminara i konferencija	12.515,63
Troškovi projekata sa partnerskim organizacijama	13.509,50
Troškovi reprezentacije, hotelskog smještaja i avio karata / gostujućih saradnika	10.113,87
UKUPNO	223.396,62

Rashodi u 2012. godini

CIP – Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

061.2(497.16)(047.1)

IZVJEŠTAJ o radu : 2012. godina / Centar za demokratsku tranziciju (CDT). - (2010) - . - Podgorica (VII Omladinska bb) : Centar za demokratsku tranziciju (CDT), 2013 (Podgorica : Golbi). - 20 cm

Godišnje. - Nasl. str. prištampanog prijevoda: Annual Report: 2012 / Center for Democratic Transition (CDT). - Tekst štampan u međusobno obrnutim smjerovima.

ISSN 2336-9418 = Izvještaj o radu Centra za demokratsku tranziciju
COBISS.CG-ID 22579472